

SEFFAF Gündem

Sayı 11

2014 Güz www.seffalik.org

Denetim

**Türkiye'de Denetim / Türkiye'de Özel Sektörde Bağımsız Denetim
Siyasi Partilerin Denetimi / Yerel Yönetimlerde Denetim / Türkiye'de Şeffaflık**

Uluslararası Şeffaflık Derneği alışanları ve gönüllüleri olarak hazırladığımız bu dergiyi, şeffaflık talebimizi sürekli gündemde tutmak ve mesajımızı daha fazla insana ulaştırmak amacıyla hayata geçirdik.

Bu dergi üç bileşeni olan bir görünürlük projesinin parçası. Üç ayda bir sizlerle buluşturduğumuz bu dergiye ek olarak her hafta Salı günü 16.30 -17.00 saatleri arasında 94.9 Açık Radyo'da şeffaf Gündem isimli bir program yapıyoruz. Ayrıca yıl içerisinde kapak konusu olarak seçtiğimiz konularla ilgili kapsamlı toplantılar da düzenliyoruz.

Nihai amacımız, mevcut kaynaklarını doğru kullanan, karar alırken vatandaşa danışan, bilgiyi gizlemeyen açık bir demokrasi ve adaletli bir şekilde kalkınan bir ekonomi; aracımız ise şeffaflık ve hesap verebilirliği toplumun her kesiminden yükselen güçlü bir talep ve sürekli gündemde olan bir konu haline getirmek.

Bu projeyi hayata geçirmemize sağladıkları finansal destek ile imkan sağlayan **İsveç Bařkonsolosluđu**'na teşekkür ederiz.

ULUSLARARASI
ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ

CONSULATE GENERAL
OF SWEDEN

Istanbul

Değerli Şeffaflık dostları,

Bu sayımızda Türkiye’de yaşayan kişilerin günlük hayat rutinlerine etki eden bir çok olumsuzluğun nedenine ilişkin bir konu olan “denetim” i seçtik!

Denetim eksikliği, iyi yönetişimin temel

ilkelerinden olan şeffaflık, dürüstlük ve hesap verebilirlik üçlüsünün ayrılmaz bir eşlikçisi. Denetimsiz bir ortamda bu üçlünün yeterince etkin olamayacağını, denetim yapılmadan yolsuzluk ve usulsüzlüklerin ortaya çıkmayacağını biliyoruz.

Denetimin öneminin altı hep çizilmiş olsa da Türkiye’de son zamanlarda yaşanan olaylar, yolsuzluklardan uzak iyi bir yönetim için denetimin ne kadar hayati olduğunu acı bir şekilde doğruladı. Denetimsizlik, usulsüzlüklere o da kişilerin yaşam hakkına tehdit eden boyutlara ulaşabiliyor. Yüzlerce insanımızın ölümüne yol açan maden kazaları ve iş koşullarındaki ağır problemler usulüne uygun denetimler yapılsa ve bunlar raporlarda açıkça işaret edilse olur muydu? Hesap verebilirliği sağlamak için denetim fonksiyonunun yerine gelmesine ihtiyacımız olduğu son derece açık.

Bu arada gittikçe gelişen bağımsız denetim kurumu özellikle özel sektör için önemli bir işlev görse de Türk Ticaret Kanununda yürürlüğe girmeden yaşanan değişiklikler sayesinde denetim fonksiyonunda bir boşluk olduğunu söylemek mümkün.

Yolsuzlukla ilgili en riskli alanlardan biri olan siyasi partilerin denetimi zaten önemli bir eksiklikliğin işaret ederken, yeni getirilecek düzenlemelerle denetimin tamamen şekli hale gelmesine ne demeli peki? Kayıtsız ve kaçığı çok olan bir alan burası, partilerin ve adayların nereden ve nasıl kaynak sağladıklarını bilmediğimiz bir ortamda etkin bir denetimin önemi herşeyden büyük. Bunun için de bağımsız, özerk kurumların ve birebir sivil toplumun denetimi gerekiyor.

Denetim konusunda tüm iç karartan tabloya rağmen iki olumlu gelişme var ve ikisi de sürpriz olmayan bir şekilde sivil toplumdan. Denge Denetleme Ağları bünyesinde 100 ün üzerinde sivil toplum kuruluşunu barındırıyor. Mülksüzleştirme Ağları ise ihale sistemi ve son yıllardaki en problemlili alanlarımızdan kentsel dönüşüm konusunun sivil bir denetimi halinde ilerliyor. Her ikisi hakkında ayrıntılı bilgileri dergimizin sayfalarında bulabilirsiniz.

Dürüst ve şeffaf bir yönetim için olmazsa olmalardan olan denetim eksikliğimizin sivil toplumun da katkılarıyla en aza indirilmesini umuyoruz.

Aydınlık günler dileklerimizle,

Saygılar,

E. Oya Özarslan

Uluslararası Şeffaflık Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

Kapak Konusu: Denetim

1
Başkanın
Mesajı
E. Oya Özarslan

4
Türkiye'nin
Şeffaf Gündemi

6
Dünyanın
Şeffaf Gündemi

10
Haber Dosyası
Dünya Kupasının
Kazananları ve Kaybedenleri
Derleyen: Hilal Işık

14
Uluslararası
Şeffaflık
Derneğinden
Haberler

16

Türkiye'de Denetim

Hazırlayan: Hilal Işık

18

Türkiye'de Özel
Sektörde Bağımsız
Denetim

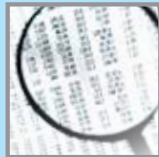
Yazan: Adnan Akan

22

Siyasi Partilerin
Denetimi

Hazırlayan: M. Özgün Özkul

26

Yerel
Yönetimlerde
Denetim

Hazırlayan: Nurdan Körken

30

Denge ve Denetleme
Hepimize Lazım

Hazırlayan: Fulden Ergen

32

Eşit Haklar için İzleme
Derneği ile
Cumhurbaşkanlığı
seçimleri hakkında...

Hazırlayanlar: Oya Özarslan
Hilal Işık

38

Röportaj:
Hakan Arıkan

Röportaj: Hilal Işık

44

Türkiye'de Şeffaflık

Hazırlayan: Damla Keşkekçi

46

AB Köşesi

AB Bankacılık Denetleme Sisteminde Düzenlemeler

Hazırlayan: Burcu Boy

48

Genç Hareket

Şeffaf Bir Dünya İçin Genç Hareket: Yolsuzlukla Mücadelede Gençler

Hazırlayan: Özlem Yıldız

52

Uluslararası Şeffaflık Örgütünden Haberler

Derleyen: Özlem Yıldız

Şeffaflığı Destekliyorum

(Reklam İndeksi)

EY TÜRKİYE	9
HERGÜNER BİLGEN ÖZEKE	13
ESİN ATTORNEY PARTNERSHIP	21
TÜRKOĞLU&ÇELEPÇİ AVUKATLIK ORTAKLIĞI	25
KPMG	29
PWC Türkiye	36
ELİG	43
GSK Türkiye	53

Şeffaflık Derneği Adına Sahibi

E. Oya Özarslan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Pelin Erdoğan

Editör

Gül Okutucu

Katkıda Bulunanlar

Belis Akyel
Ece Millî
Hilal Işık
M. Özgün Özkul
Nagihan Alan
Nermin Yavlal
Nurdan Körken
Özgür Deniz Kaya
Şanar Yurdatapan
Seray Yüksel

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Burhan Senatlar
Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya
Prof. Dr. Ali Çarkoğlu
Yiğit Aksakoglu
Deniz Mukan

Dergi Tasarımı

Kurtuluş Karaşın

Baskı&Cilt

Globus Dünya Basınevi
100.Yıl Mahallesi 34204
Bağcılar/İSTANBUL
Tel: (0212) 440 27 65

Yönetim Adresi

Şeffaflık Derneği
19 Mayıs Mahallesi
Operatör Raif Bey Sokak
Niyazi Bey Apt No: 30 D: 5
Şişli, İstanbul

Tel: (0212) 240 52 81

Faks: (0212) 240 52 81

www.seffalik.org
www.seffalgundem.org
info@seffalik.org

Yayın Türü

Yaygın, süreli 3 aylık bülten.
Şeffaf Gündem Dergisi Uluslararası
Şeffaflık Derneği'nin üç ayda bir
yayınlanan yayın organıdır. 1000 adet
basılır, ücretsiz olarak dağıtılır.

Fotoğraf ve bilgilerin kullanım hakkı
Şeffaf Gündem Dergisi'ne aittir,
kaynak gösterilmeden alıntı
yapılamaz.

AB'den
Yolsuzluğu Önlemek İçin
Hibe Programı

Avrupa Birliği (AB), Türkiye'de yolsuzluğun önlenmesi amacıyla hibe programı açtı. 17 ve 25 Aralık süreçlerinden sonra Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarının yolsuzluk konusunda rapor ve proje hazırlamasını teşvik etmeyi amaçlayan proje, www.cfcu.gov.tr sitesinden duyuruldu. İlanın başlığı 'Yolsuzluğun Önlenmesi ve Etiğin Teşviki Hibe Programı' şeklinde yer alırken, program kapsamında AB tarafından 500 bin Euro'luk hibe dağıtılacağı açıklandı. Projenin durumuna göre desteğin en az 40 bin euro, en fazla 80 bin euro olarak belirlendiği hibe programına başvurular 13 Ekim'de kapandı (Bugün).

Yolsuzluk Komisyonu Belli Oldu

17 Aralık yolsuzluk ve rüşvet operasyonunda isimleri geçen dört bakan hakkında Meclis Soruşturma Komisyonu kuruldu.

Komisyonun ilk toplantısında, Divan Üyeleri ile Başkan seçimi yapılacak. Komisyonun ilk toplantısına AKP Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü başkanlık edecek (Sözcü).

AB'den Polislere Yönelik Gerçekleştirilen Operasyona Açıklama

Avrupa Komisyonu, 17 ve 25 Aralık yolsuzluk ve rüşvet operasyonlarını yöneten polislere yönelik başlatılan operasyona dair açıklamalarda bulundu. Komisyon yetkilileri, süreci yakından takip ettiklerini söyledi. Komisyonun genişlemeden ve komşularla ilişkilerden sorumlu üyesi Stefan Füle'nin sözcüsü Peter Stano, polislerin 'adil ve tarafsız' yargılanması gerektiğini belirtirken, yolsuzluk iddialarının da 'şeffaf, bağımsız ve etkili' biçimde soruşturulması gerektiğini vurguladı (T24).

KPSS'de Yolsuzluk

YÖK Denetleme Kurulu'nun, 2010 yılında yapılan Kamu Personeli Seçme Sınavı'nda (KPSS) usulsüzlük yapıldığı iddiaları hakkında rapor hazırladığı ortaya çıktı.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Memur Suçları Bürosu'nda yürütülen soruşturma kapsamında düzenlenen 14 sayfalık raporda, "Her ne kadar faileri tespit edilememiş olsa da KPSS Eğitim Bilimleri ve Genel Yetenek testlerinde ciddi usulsüzlük ve yolsuzlukların gerçekleştiği" yazıldı.

YÖK Denetleme Kurulu'nun bilirkişisinin savcılığa sunduğu raporda, "Soruların sınav öncesinde binlerce adaya ulaştırıldığı kanaatine varılmıştır." denildi (T24).

Haber-İş'te yolsuzluk İddiaları

Haber-İş Sendikası'nın Antalya'da bulunan otelinde yolsuzluk yapıldığı iddiaları ortaya çıktı. Adı daha önce de yolsuzluk iddiaları ile anılan Haber-İş sendikasında yaşanan son gelişmeler üzerine İçişleri Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın harekete geçtiği iddia edildi. Geçtiğimiz yıllarda sendikanın eski Genel Başkanları Cengiz Teke ve Ali Akcan yolsuzluk yaptıkları gerekçesiyle Haber-İş'ten kongrelerle uzaklaştırılmışlardı. Yeni yolsuzluk iddiasında ise mevcut Genel Başkan Veli Solak'ın ismi geçiyor (Evrensel).

Artuklu Üniversitesi'nde Yolsuzluk Operasyonu

Mardin Cumhuriyet Başsavcılığınca "haksız ekonomik çıkar sağlamak, ihaleye fesat karıştırmak, gizleme veya değiştirme, görevi kötüye kullanmak" iddialarıyla soruşturma başlatıldı. Soruşturma kapsamında Mardin Emniyet Müdürlüğü ekipleri, MAÜ Rektörlük binasında arama yaptı. Olayla ilgili dört kişi gözaltına alındı (Sabah).

Hindistan'da Sağlık Sektöründe % 500 Şeffaflık İçin Devlet Hastanelerine Denetim

Hindistan hükümeti, tıbbi uygulamalardaki yolsuzluğu tespit etmek ve sona erdirmek amacıyla merkez yönetime bağlı tüm devlet hastanelerini sıkı bir denetime tabi tuttu. 825 milyon insanın günde 2 dolardan az gelire yaşadığı ancak sağlık harcamalarının %86'sının bireyler tarafından karşılandığı ve devlet hastanelerinin yetersiz kaldığı

Hindistan'da bu inceleme ile sağlık hizmetlerinin erişilebilirliğinin artırılması amaçlanıyor. 'Göreve geldiğim ilk gün yüzde 500 oranında şeffaflığı sağlayacağımı ve yolsuzluğa karşı sıfır tolerans uygulayacağımı belirttim' diyen Sağlık Bakanı Vardhan, araştırmanın sonuçlarının çok yakında halka açık olarak paylaşılacağını duyurdu (ntvd).

Yolsuzlukta ABD'nin En İyi Eyaleti; Oregon

Siyaset bilimciler tarafından derlenen Adalet Bakanlığı verileri gösterdi ki 32 yılı aşan bir sürede kamu görevlilerinin sayısına oranla, Oregon eyaletinde diğer eyaletlerin tümünden daha az yolsuzluk vakası oluşmuş. Oregon'da her 100.000 kamu çalışanına düşen yolsuzluk vakası 1.28 iken bu oran Minnesota, Nebraska ve Iowa eyaletlerinde

de 2'den düşük olarak kaydedilmiş. Etik gözlemcilerine göre bu eyaletler güçlü şeffaflık yasalarından dolayı bu kadar iyi dereceleri alabildiler. Oregon'un kampanya finansmanlarının açıklanması ile ilgili kuralları ülkedeki en sıkı kurallar arasında. Listenin en sonunda ise Mississippi, Louisiana ve Tennessee eyaletleri var (washingtonpost).

Kurumsal bilginin açıklanmasına dair geçici düzenleme Devlet Konseyi, kabine ve hükümet başkanı Li Keqiang tarafından onaylandı. Şirketler her yıl 1 Ocak ve 30 Haziran arasında yıllık raporlarını sanayi ve ticaret yetkililerine sunmak zorundalar. Raporlar sözleşmeleri, kârları, vergi ödemelerini ve ilgili diğer işlemleri içerecek. Sanayi ve ticaret müdürlükleri açıklamaları denetleyecek ve şirketlerle olan kendi ilişkilerini de açıklayacaklar. Yeni düzenleme ile hükümet sadece açıklanan bilgiyi denetlerken kontrolün büyük kısmı kamuya bırakılıyor (EnglishPeopledaily).

Virginia'da Eski Vali ve Eşi Rüşvet Soruşturmasında Suçlu Bulundu

Virginia eyaleti eski valisi Bob McDonnell ve eşi, Virginia'nın başkenti Richmond'da, rüşvet kabul etme ve soruşturmayı engelleme dâhil 14 farklı suçtan 12 yıla kadar hapis cezası istemi ile yargılandı. Eski vali ve eşinin, Richmond'lu iş adamı Jonnie Williams'tan 120.000 dolar nakit ve 50.000 dolar değerinde hediye aldığı iddia edilmişti. Eski valinin avukatları, eğer McDonnell Williams'a yardım ettiyse bunu ancak Virginia'nın baş idarecisi olarak eyalette istihdamı ve ekonomik büyümeyi arttırmak için yapmış olabileceğini ifade etmişlerdi. Ancak Virginia'da eyalet jürisi, Cumhuriyetçi Bob McDonnell hakkındaki yolsuzluk davasında eski valinin suçlu olduğuna karar verdi. Ceza ise ocak ayında belirlenecek (amerikaninsesi).

Kanada Madencilik Derneği (MAC) ve Kanada Maden Arayıcıları ve Mühendisleri Derneği (PDAC), bölgesel ve yabancı hükümetlere yapılan maden sektörü ödemelerinin şeffaflığının geliştirilmesi için Kanada'nın maden bakanlarına çağrıda bulundu. Bu iki dernek Kaynak Gelir Şeffaflık Çalışma Grubu'na(RRTWG) katıldıkları 2012 yılının sonlarından beri Kanada'nın şeffaflık standartlarını kabul etmesine yönelik gerekliliğini vurguluyor. Geçtiğimiz Ocak ayında RRTWG, vatandaşların, yöneticilerin, yatırımcıların ve rapor hazırlayan şirketlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir ödeme raporlama sistemini içeren detaylı bir planı Kanada'nın federal ve eyalet yönetimlerine sundu. Federal Hükümet ise RRTWG'nin önerilerini dikkate alan genel bir sistem oluşturmak için çalışıyor (diamonds.net).

Endonezya Yolsuzluk Mahkemesi Umutları Boşa Çıkartıyor

Endonezya Yolsuzluk izleme örgütü, Ocak-Haziran 2014 döneminde 261 şüpheliyi içeren en az 210 yolsuzluk dosyasının dava edildiğini kaydetti. 261 sanıktan 241'i suçlu bulunurken 20'si aklandı. Yolsuzluk davalarında mahkûmların üçte ikisinden fazlasının hafif cezalarla hüküm giymiş olması Yolsuzluk Mahkemesi'nin caydırıcı gücünü sorgulattı. 2014'ün ilk yarısında görülen 185 davadan devlete çıkan zarar toplam 3.86 trilyon Endonezya Rupiah (330.66 milyar dolar) değerinde. Geçmiş yıllarla karşılaştırıldığında bu toplamın büyük bir yükselişte olduğu görülüyor. Öte yandan Yolsuzluk Mahkemesi'nin tazminatını istediği devlet kaybı 87.4 milyon Rupiah değerinde, yani toplam kaybın yüzde 2.25'i (theakartpost).

Twitter 2014'ün ilk yarısını kapsayan Şeffaflık Raporunu yayınladı

Ülkelerin mesaj silme taleplerini düzenli olarak açıklamaya başlayan Twitter'ın 2014 yılının ilk yarısını kapsayan rapora göre, dünyada en çok mesaj sildirme talebi Türkiye'den geldi. İkinci sırada ise Fransa var. Bilgi talebinde bulunan ülkeler arasında 1257 talep sayısı ile listenin başını ABD çekerken; bir önceki döneme ait rapora göre Türkiye'nin bilgi talebini iki katına çıkarttığını söyleyebiliriz (habertürk)

Napthine Hükümeti, Yolsuzlukla Mücadele Çerçevesini Geliştiriyor

Avustralya Başbakanı Denis Napthine yolsuzlukla mücadele komisyonunun çalışmalarına başlaması için adım attı. Ayrıca tüm kamu kurumlarının, yolsuzluk şüphesi tespit ettiklerinde, Bağımsız Geniş-tabanlı Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu'na (IBAC) bildirimde bulunmaları mecburiyeti getirilmesi bekleniyor. Milletvekillerini de kapsayan bu kural, yıllardır işe yaramamakla eleştirilen ve her tür siyasi yan etkiyi en aza indirmek üzere tasarlanmış IBAC'a daha fazla yetki veriyor (theaustralian).

Kentucky'de Şeffaflık Kazandı

Kentucky'de avukat Mark Sommer, Gelir İdaresi'nin vergi kararlarının yazılı metinlerinin kamuya paylaşılması hakkında Açık Kayıtlar Sözleşmesi'ne uyulmadığı gerekçesi

ile dava açmıştı. ABD'nin en büyük hukuk bürolarından biri olan Frost Brown Todd üyesi Sommer, mahkeme sonucunda 'Oldukça açık ki, Gelir İdaresi Açık Kayıtlar Sözleşmesi'ne uyum sağlayarak kararlarının esaslarını kamuya açıklayabilirmiş' yanıtı olarak şeffaflık adına kazanım elde etmiş oldu. Davanın hâkimi Philip Shepherd ayrıca nihai kararlar kamuya açıklanmadığı takdirde idarenin adil ve tutarlı olduğunun vatandaşlar tarafından bilinmesini sağlayacak bir yol kalmayacağını belirtti (forbes).

Şeffaflığı destekliyoruz
We support transparency

EY

Building a better
working world

DÜNYA KUPASININ KAZANANLARI VE KAYBEDENLERİ

Derleyen: Hilal IŞIK

12 Haziran'dan final maçının oynandığı 13 Temmuz 2014 tarihine kadar tüm gözler Brezilya'da düzenlenmekte olan Dünya Kupası'na çevrilmiş durumdaydı. Fakat ne yazık ki tek odak noktası futbol değildi.

Yolsuzluk iddiaları ile birlikte stadyum inşaatı için ayrılan bütçelerin üçe katlanması ve ihaleleri siyasi kampanyalara büyük miktarlarda bağışta bulunan şirketlerin kazanması ile ilgili hikayelerin sayısı gün geçtikçe artıyor.

Tüm bu yaşananlar Brezilya'da birçok kişinin sokaka çıkarak protestolara katılmasına sebep oldu. Vatandaşlar dünya kupası için ayrılan 15 milyar dolarlık bütçenin hangi amaçla kullanıldığını ya da suistimal edildiğini öğrenmek istiyor. Halk, bahsi geçen bütçenin eğitim ya da sağlık harcamalarına ayrılmamasına tepkili.

Brezilya halkı 2022 yılında Katar'da düzenlenecek olan Dünya Kupası ile ilgili hakkında yolsuzluk iddiaları bulunan FIFA'ya Brezilya'yı sömürmek ve Brezilya hükümetini baskı altında tutması sebe-

FIFA WORLD CUP
Brasil

biyle de oldukça tepkili. Aslında bu tepki çok da şaşırtıcı değil. Uluslararası Şeffaflık Örgütü Küresel Yolsuzluk Barometresi'ne göre Brezilya'da halkın %81'lik kesimi politikacıların yolsuzluk yaptığını düşünüyor. Fakat yolsuzlukla mücadele adına iyi gelişmeler de yok değil. Yeni şeffaflık mevzuatı (Bilgiye Erişim Yasası ve Mali Sorumluluk Yasası) vatandaşların ve gazetecilerin Dünya Kupası inşaat projelerindeki yolsuzluk iddialarını ve açığa çıkardığı kamu harcamalarını izlemeyi mümkün kılıyor. Ancak yavaş işleyen adalet sistemi ve çeşitli sınırlamalar sebebiyle bu suçlar cezasız kalabilmekte.

Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International) Brezilya'nın ilerleme kaydettiği ve ilerlemenin görülmediği noktalarla birlikte hükümetin alması gereken bir dizi önlemler sıraladı:

OLUMLU GELİŞMELER

- 1. Son beş yılda yolsuzlukla mücadele alanındaki gelişmeler ve şeffaflık mevzuatı**
 - Yönetiş hesap verebilirliğin artırıldığı ve kamu hesaplarına erişimin kolaylaştırıldığı Mali Sorumluluk Yasası (2000) ve ek yasalar (2009)
 - Sabıkasız olan kişilerin kamu birimlerinde çalışmasını engelleyen Temiz Sayfa Yasası (2010)
 - Vatandaşların hükümet, yasama ve yargının tüm birimleri hakkında bilgi talep etme hakkını düzenleyen Bilgiye Erişim Yasası (2011)
 - Yolsuzluk eylemleri için ağır yaptırımlar içeren ve firmaların idari ve hukuki sorumluluğunu artıran Temiz Şirketler Hukuku
- 2. Bağımsızlık ve Yargıtay özerkliği:** Yargıtay ülkenin en tanınmış politikacılarından birinin rüşvet skandalına karışmasıyla ilgili olarak verdiği hükümde politikacıyı hapse mahkum ederek yargı bağımsızlığı adına güçlü bir mesaj verdi. Davalar televizyonda da yer aldı.
- 3. Federal Polis Reformu:** 2003 yılında başlayan Federal Polis Brezilya'nın Federal Polisi reformu 2003 yılında başladı ve

yolsuzluk, kara para aklama ile ilgili soruşturma ve tutuklamalarda artışa yol açtı. Operasyon, Dünya Kupası altyapı projeleri için belirlenen kredi hatlarını kötüye kullanan işadamları ve yetkililerin tutuklanmasını sağladı. Aynı zamanda, dünya petrol ve gaz devi Petrobras'ın eski müdürü ve birçok işadamı Teksas'ta bir petrol rafinerisi edinimi ile ilgili yolsuzluk iddiaları sebebiyle tutuklandı.

- 4. Özgür ve Etkin Medya :**Brezilya'da medya, yolsuzluk vakalarının ortaya çıkarılması adına önemli bir güç. Medya, hükümetin Dünya Kupası ile ilgili harcamaları ile stadyum ve diğer altyapı projelerinin yapımındaki yolsuzluk ve suistimalleri yakından izledi.
- 5. Gittikçe Güçlenen Sivil Toplum:** Brezilya'da katılımcı demokrasi, ülkede sayıları her geçen gün artan ve büyüyen yolsuzlukla mücadele örgütleri ile birlikte hâlâ hayatta. Bu durumun ilginç örneklerinden biri de Dünya Kupası sürecini izleyen Jogos Limpos (Temiz Oyunlar) projesi.

- 1. Bilgiye Erişim Kanunu'ndaki yasal boşluklar ve yaptırımların sınırlılığı:** Yürürlüğe giren mevzuatın önemine rağmen, özellikle devlet ve belediye düzeyinde veri altyapısı ve uygulama alanlarında daha fazla yatırım gerekiyor.
- 2. Ağır İşleyen ve Yetersiz Yargı Sistemi:** Brezilya'da cezasız kalmanın en büyük sebeplerinden biri düşük performans sergileyen yargı sistemi. Bu durumun başlıca sebepleri arasında modası geçmiş Hukuk Mahkemeleri Usul kanunu ve görevi kötüye kullanan hakimler için uygun yasaların olmaması yer alıyor.
- 3. Siyasi Kampanya Finansmanlarında Kontrol Eksikliği:** Brezilya'da resmi bağış sınırlarını ihlal yaptırımlarının zayıf olması mal varlığı yüksek vatandaşların yerel düzeyden başkanlığa kadar yüksek siyasi güce sahip olmasına sebep oluyor. Kampanya finansmanları da kamu sektöründe yolsuzluğun önemli sebeplerinden. Federal Polise göre soruşturmaların en az %50'si kamu kaynaklarının kötüye kullanımı ile ilgili olması, paranın tamamının ya da bir kısmının siyasi kampanyalara harcandığını ortaya çıkarıyor.
- 4. Kamuda fazla atama:** 23.000 'den fazla devlet görevlisi atamayla iş başına geldiği Brezilya'da bu durum, rekabet ortamının yaratılmadığı anlamına geliyor. Bu rakam ABD'de 5600, Fransa'da ise yalnızca 4800. Politikacılar, kampanya bağışçılarını, destekçilerini ya da iş ortaklarını devlet görevlerine atayabiliyor.
- 5. Medya Tekelciliği:** Medya özgürlüğe sahip olmasına rağmen, Brezilyadaki en önemli medya kurumları altı ailenin tekelinde.

Yolsuzluk Mücadele için yapılması gereken 5 önemli reform

Uluslararası Şeffaflık Örgütü ve Brezilya'daki işbirlikçi kuruluş AMARRIBO, Dünya Kupasıyla birlikte artan yolsuzlukla mücadele ve şeffaflık alanındaki gelişmelerdeki bu hareketliliğin, son düdük çaldığında son bulmaması adına çeşitli öneriler hazırladı:

- Yargıda modernleşme ve reform için yargı süreçlerine odaklanılarak politikacılara verilen siyasi ayrıcalıklara son verilmelidir.
- Muhbirleri koruyan özel bir yasa hazırlanmalıdır
- Ülkenin yolsuzlukla mücadele mevzuatının düzgün bir biçimde uygulanması ve bu konuda yaptırım sağlanmasının yanı sıra Sayıştay Başkanlığı (Controladoria-Geral da União) yeni yetkiler verilmesi gerekmektedir.
- Adam kayırma ve torpil gibi durumları engellemek adına kamu görevi atama sayılarının sınırlanması gerekmektedir.
- Siyasi kampanyalara özel şirket bağışlarının sınırlanması, kampanyalara harcanan ve bağışlanan miktarların açıklanarak ve bu konuda gözetim mekanizmalarının kurulması ve çeşitli sınırlandırmaların getirilmesi gerekmektedir.

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support Transparency

Hergüner Bilgen Özeke

Avukatlık Ortaklığı

Attorney Partnership

Yeni Departmanlarımız ve Yeni Projelerimiz

Özel Sektör Çalışmaları

Özel Sektörde Şeffaflık için Çok-Paydaşlı Yaklaşım

Multi-stakeholder Approach for Transparency in Corporate Reporting

Özel sektör programımızın (Business Integrity Programme) başlangıcını oluşturmak için geliştirdiğimiz ve Haziran ayında başlayan projemiz İngiltere Büyükelçiliği (Prosperity Fund), Hollanda Büyükelçiliği (Matra Programme) ve TÜSİAD tarafından desteklenmekte. Proje kapsamında özel sektörde şeffaflığı ölçen bir endeks hazırlayıp yayınlayacak, incelenen şirketler ve ilgili kamu kurumları ile bir araya gelerek özel sektörde uyum ve şeffaflığı geliştirmek üzere çalışma ortaklıkları kurarak bu alanda çalışmaların sürekliliğini sağlayacak bir yapı oluşturacağız.

Özel Sektör Programı

Özel sektör programımızın (Business Integrity Programme) başlangıcını oluşturmak için geliştirdiğimiz ve Haziran ayında başlayan projemiz İngiltere Büyükelçiliği (Prosperity Fund), Hollanda Büyükelçiliği (Matra Programme) ve TÜSİAD tarafından desteklenmekte. Proje kapsamında özel sektörde şeffaflığı ölçen bir endeks hazırlayıp yayınlayacak, incelenen şirketler ve ilgili kamu kurumları ile bir araya gelerek özel sektörde uyum ve şeffaflığı geliştirmek üzere çalışma ortaklıkları kurarak bu alanda çalışmaların sürekliliğini sağlayacak bir yapı oluşturacağız.

Türkiye Şeffaflık Sistemi Analizi Projesi

National Integrity System Assessment (NIS)

Transparency International tarafından geliştirilen proje şu ana kadar tüm AB üye ülkelerinde, gerçekleştirilmiş olan kapsamlı bir araştırma projesi. Araştırma ülkenin temel kurumlarını (yargı, yasama, yürütme, kolluk gibi) şeffaflık ve yolsuzlukla mücadele açısından bir değerlendirmeye tabi tutuyor. Mayıs ayında AB Komisyonu desteğiyle başlayan ve üç yıl sürecek olan proje ile bu değerlendirme Türkiye de dahil olmak üzere aday ülkelerde de gerçekleştirilecek.

Türkiye Çevre İhlalleri Haritası Projesi

Turkey Map of Environmental Violations

Bugün Türkiye'de şeffaflığa en çok ihtiyaç duyduğumuz alanlardan biri de çevre politikaları. Bu sebeple çevre hakkı ihlallerini haritalandırmak, çevre politikalarında şeffaflığın temel alınması konusunda savunuculuk faaliyetleri izlemek üzere geliştirdiğimiz projemiz, bir AB Programı kapsamında desteklenmeye hak kazandı. Proje 15 Eylül itibarıyla hayata geçecek ve Çevre Hukuku Derneği işbirliği ile 9 ay sürecek.

Kamu Sektörü Çalışmaları

Etkinliklerimiz

Medya Atölyesi

Uluslararası Şeffaflık Derneği, yürütmekte olduğu medya projesi kapsamında ilk atölyesini 24 Temmuz 2014 tarihinde gerçekleştirdi. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde şeffaflık ve kampanya finansmanının konuşulduğu atölyenin moderatörlüğünü gazeteci Çiğdem Toker ve Nedim Şener üstlendi. Yerel ve ulusal basından gazetecilerin katılımıyla zenginleşen atölye, yapılan sunumların ardından tartışmalar, Türkiye'den ve dünyadan kampanya finansmanı ve malvarlığı örnekleri ile son buldu.

İkinci Medya Atölyesi

Türkiye ev sahipliğinde düzenlenen Internet Governance Forum'a alternatif olarak, Alternatif Bilişim Derneği öncülüğünde İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleşen Internet UNgovernance Forum kapsamında 4 Eylül 2014'te ikinci medya atölyemizi düzenledik.

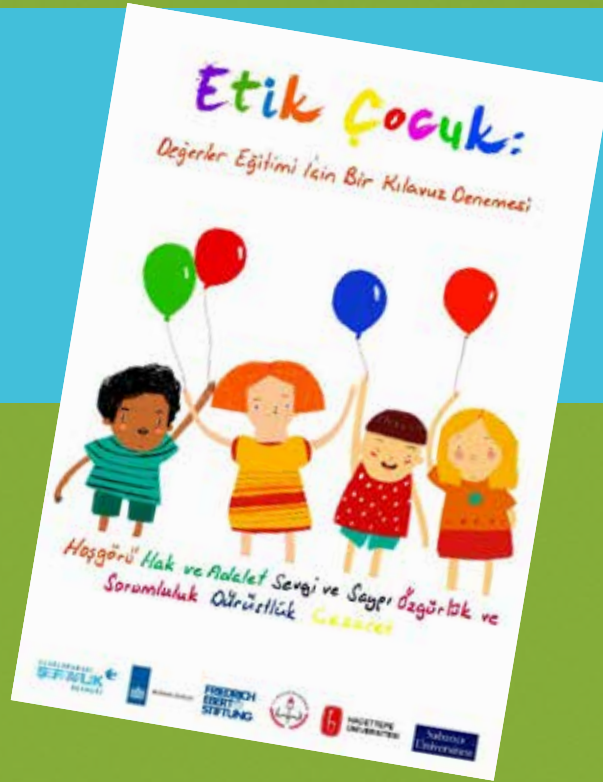
Konferans konuklarımızdan biri, Rus araştırmacı gazeteci Irina Borogan unconference bölümünde bizlerle Rusya örneği üzerinden internet yasakları, istihbarat devleti ve denetleme teknolojileri üzerine bilgi ve deneyim aktarımı yaptı. İkinci kısımda ise Uluslararası Şeffaflık Derneği Başkanı Oya Özarslan da şeffaflık ve mahremiyet ilişkisi üzerinden bir çerçeve kurdu.

Etik Çocuk Projesi Sonuç Kitapçığı Yayımlandı

Uluslararası Şeffaflık Derneği tarafından geliştirilen ve değerler eğitimine bir tür öneri niteliğinde hazırlanmış düşünme temelli etik eğitimi ya da uygulamalı felsefe eğitimi projesi olan Etik Çocuk projesi kapsamında hazırlanan Değerler Eğitimi İçin Bir Kılavuz Denemesi yayımlandı.

İğneada Doğa Şenliği

Uluslararası Şeffaflık Derneği olarak Kırklareli'nin Demirköy ilçesi İğneada beldesi civarında kurulması planlanan termik santrale karşı düzenlenen İğneada Doğa Şenliği'ne katıldık. İğneada Çevre platformunca organize edilen şenlik, İğneada Benim Cennetim motto-suyla 30-31 Ağustos 2014 tarihlerinde gerçekleştirildi. İlçede çevre hakkı konusunda farkındalık yaratma ve yerel halkın çevre politikalarında karar süreçlerine katılımını savunma amacı taşıyan şenlik kapsamında dernek olarak standımızda projelerimiz, etkinliklerimiz ve yayınlarımız hakkında bilgi verdik.

Türkiye’de Denetim(!)

Son günlerde Türkiye’de yaşanan gelişmeler, ülkede yeterli denetimden söz edilemeyeceğinin önemli bir göstergesi. Cumhurbaşkanlığı seçimleri kampanya süreçleri ile ilgili akıllarda birçok soru işaretinin yer alması, “kaza” diye nitelendirilen iş cinayetleri, “kötü denetim” ya da “denetim eksikliği” gibi kavramlarla acı bir şekilde yeniden yüzleşmemize sebep oluyor.

Hazırlayan: Hilal IŞIK

31 Mayıs 2014’te Türkiye kapkara bir güne uyandı. Soma madeninde meydana gelen iş kazası sebebiyle “301” (?) işçi yaşamını yitirdi. Bu facia Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en çok can kaybı ile sonuçlanan iş ve madencilik kazası olarak kayıtlara geçti. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu’nun 2011 yılında madenler ve maden kazalarını ayrıntılı bir şekilde inceleyerek hazırladığı raporun gündeme gelmesi ise ne yazık ki bu faciayı bekledi. Risk değerlendirmesi yapılmaması, (taşeronluk) alt işverenlik uygulaması, üretim zorlaması, geçmiş kazalardan ders alınmaması, gaz izleme ve ikaz sistemlerinin yetersizliği, havalandırma yetersizliği ile cihaz ve ekipmanlarıyla ilgili sorunlardan bahsedilen raporda, maden işletmelerinde gözetim (iç denetim) hizmetlerinin yetersizliği, teknik nezaretçilik vb. işletme içi denetim uygulamaları ile ilgili

sorunlar ve kamu birimleri denetimlerinin etkisizliğine de dikkat çekilmişti.

6 Eylül 2014 akşamı Mecidiyeköy’deki Torunlar GYO’ya ait Torun Center şantiyesinde 10 işçinin yaşamını yitirdiği facianın ardından yayınlanan raporlar da yine aynı sorunlara dikkat çekiyordu. TÜİK’in (Türkiye İstatistik Kurumu) İş Kazaları ve İşe Bağlı Sağlık Problemleri 2013 yılı araştırmasındaki verilerine göre, 2013 yılı itibarıyla iş kazası geçiren insan sayısı 30 bin 614. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi’nin (İSİG) yazılı, görsel basında yer alan haberler, emek-meslek örgütlerinden gelen bilgiler ve işçilerden edindikleri bilgilerle derlediği aylık iş cinayetleri raporuna göre Eylül ayında Türkiye’de en az 143 işçi yaşamını yitirdi. Böylece 2014’ün ilk dokuz ayında iş cinayetleri sayısı 1414’e ulaştı. Rakamlar, yıl başından bu yana günde ortalama 5 işçinin

öldüğünü gösteriyor. Rakamların korkutucu-luğu bizleri aynı noktaya götürüyor: “denetim eksikliği öldürüyor”

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin (TMMOB) ve Türk Tabipler Birliği'nin (TTB) Soma'da inceleme yapma isteklerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından reddedilmesi de denetim anlamında büyük bir skandalı ortaya koyuyor. Bu denetime izin vermeyen bakanlığın verileri ise oldukça çarpıcı: son 10 yılda işyeri ve işçi sayısı iki kat arttı, denetlenen işyeri sayısı ise yüzde 70 oranında azaldı.

Türkiye'deki denetim eksikliği ve denetleme-deki sorunlar uluslararası örgüt ve kuruluşların da dikkatini çekiyor. İnsan Hakları İzleme Örgütü 2014 Türkiye Raporunda “Türkiye'nin devlet görevlilerinin vazifelerini ifa ederken sergiledikleri davranışları izleyen ve araştıran daha güçlü ve bağımsız resmi kurumlara ve denetim mekanizmalarına ihtiyacı olduğunu” ifade etti. Bugüne kadar her ikisi de 2012 yıllarında kurulan Türkiye'nin Ulusal İnsan Hakları ve Kamu Denetçiliği (Ombudsman) kurumlarının böylesi bir rolü üstlenmek istediklerine ilişkin bir belirti görülmediğinin altı çizilen raporda Türkiye'deki farklı alanlarda denetim eksikliğine ayrı ayrı dikkat çekiliyor. Yine aynı raporda belirtildiği üzere, hükümete eleştirel yaklaşan gazeteler düzenli olarak vergi denetimine tabi kılınıp yüksek cezalar alırken hükümet yanlısı gazetelere denetim dahi yapılmamış olması, denetim yapısı içerisinde bile usulsüzlük yapıldığını gözler önüne seriyor.

Düşünce özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme özgürlüğünün büyük zarar gördüğü Gezi Parkı protestoları sürecindeki eylemlerde yaşananlarla ilgili olarak Kamu Denetçiliği Kurumu hazırladığı raporda bazı tavsiyelerde bulunurken, polisler hakkında ceza davası açılmasını tavsiye etmedi. İnsan Hakları İzleme Örgütü, bu konuda denetimin düzgün bir şekilde yapılması ve elde edilen bulguların paylaşılmasının, kamuoyunun güveninin kazanılması için büyük önem taşıdığını da belirtti.

10 Ağustos 2014 Pazar günü tarihi bir gün yaşayan Türkiye'de, cumhurbaşkanı ilk kez halk tarafından seçildi. Cumhurbaşkanlığı seçimleri kampanya süreçlerinde ise adaylar arasındaki eşitsizlikten, adayların kampanya finansmanlarını nasıl sağladıkları, bu bütçeleri nasıl kullandıkları, düzenlemelere uygun davranıp davranmadıklarına kadar birçok tartışma yürütüldü.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi 10 Ağustos Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Gözlemci Raporuna göre seçimlerde kampanya finansmanının detayları hakkında ilk kez yasal bir dayanak bulunması bir ilerleme olarak göze çarpsa da, kişisel seçim harcamalarının önünde bir limitin olmaması adaylar arasında eşitsizlik yarattı. Bunun yanında, harcamaların izlenmesi ve şartlara uyulmadığında cezalandırılması için etkin bir sistemin bulunmaması yine bir denetimsizlik sorunu olarak göze çarpıyor. Öte yandan ülkemizde halen bağımsız seçim gözlemcilerine izin verilmiyor ve bu alanda da bağımsız ve şeffaf bir denetim mümkün olamıyor.

Günümüzde demokrasinin temel unsurlarından biri olarak kabul edilen denetimin; halka dayalı, etkin, verimli işleyen, dürüst ve şeffaf bir yönetimin oluşumu açısından üstlendiği işlevlerin önemi büyüktür. Dileriz tüm bu yaşananlardan gerekli dersler çıkarılarak, güçlü ve bağımsız resmi kurumlar ve denetim mekanizmaları kurularak, denetim eksikliğinden doğan bu sıkıntılar ve yaşanan kayıplar en aza indirgenebilir.

Kaynakça

<http://www.diken.com.tr/eylul-ayi-cinayeti-bilancosu-en-az-143-emekci-can-verdi-gunde-ortalama-5-isci-oldu/>
http://www.tuik.gov.tr/jsp/duyuru/upload/yayinrapor/2013_ISKAZALARI_VE_SAGLIK_PROBLEMLERI_RAPORU.pdf
<http://hrw.org/node/129438>
http://www.zaman.com.tr/ekonomi_isci-sayisi-iki-kat-artti-denetim-ucte-bire-dustu_2244180.html

TÜRKİYE'DE ÖZEL SEKTÖRDE BAĞIMSIZ DENETİM

Dünyada giderek yayılan demokrasi, toplumların sorgulama kültürünü de geliştirmiş, şirketlerin sadece yatırımcısı veya iş ortakları tarafından sorgulanan kurumlar olmaktan öte, tüm paydaşlar ve genel olarak toplum tarafından sorgulanan kurumlar olduğu bir gerçek olarak karşımıza çıkmıştır.

Adnan AKAN, SMMM
PwC Türkiye Denetim
Hizmetleri Lideri

Bağımsız Denetim, İngilizcesi ya da dünyada genel olarak kullanış biçimiyle "Audit", kökeni Latince lisanında "dinlemek" eylemine dayanan bir tabir. Tarihle ilgilenenler bilirler, Roma İmparatorluğu eyalet sistemine dayanırdı ve Sezarlar vergi gelirlerini denetletirmek için eyaletlerin valilerine "auditor/denetçi" yollarlardı. Bu Denetçiler valileri dinlerler ve anlatılanlar doğrultusunda o yılın vergi gelirlerini sorgularlardı. Dolayısıyla dinleme yöntemine dayanarak antik çağlardan gelen denetim mesleği oldukça eski bir kökene sahip. Çıkış noktası vergi gelirlerinin denetimi olmakla birlikte, esasen

tüm sermaye birikimine sahip olanların ve yatırımcıların güvenilir finansal bilgi gereksiniminin bu mesleğe tarihte yön ve şekil verdiğini görüyoruz.

Modern dünyadaki denetim mesleği, çıkışını ve gelişimini Sanayi Devrimi'ne ve ABD, Birleşik Krallık gibi sermaye gücünü borsalar aracılığıyla tabana yayarak oluşturmuş sömürgeci ülkelere borçlu. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Sanayi Devrimi, şirketlerin hızla büyümesine ve bunların büyümesine kaynak yaratmak amacıyla tesis edilmiş olan hisse senedi piyasalarının gelişmesine zemin hazırladı. Bu

da beraberinde, özellikle ABD’de ve Birleşik Krallık’ta sermayenin tabana yayılımını sağladı, dolayısıyla borsalarda işlem gören şirketlerin finansal bilgilerinin doğruluğu kamuoyu güvenini doğrudan ilgilendiren bir konu haline geldi.

Ülkemizde ise karma ekonomiden liberal ekonomiye geçtiğimiz 1980’li yıllar uluslararası ölçüde bağımsız denetimin ülkemize geldiği dönemdir. Bugün “4 Büyük” (Big 4) diye tabir ettiğimiz dünyanın küresel ölçekteki dev denetim firmaları da bu dönemde ülkemizde ilk ofislerini açmışlardır. Önceleri uluslararası bankacılık sistemine kanalize olabilmek, Dünya Bankası kredilerinden yararlanabilmek ve yabancı iş ortaklarıyla finansal açıdan aynı lisanı konuşur hale gelebilmek çabaları bağımsız denetimin yayılmasına yol açmış, 1980’li yılların sonunda Sermaye Piyasası, Bankacılık ve Sigortacılık mevzuatları sayesinde halka açık şirketler ve finans kurumları açısından regüle edilen bir bağımsız denetim iş alanı tesis edilmiştir. 1990’lı yıllarda başlayan ve ivme kazanan özelleştirmeler de bağımsız denetimin yayılmasını sağlamıştır.

Ancak ülkemizde gerçekten uluslararası ölçekte bir bağımsız denetim sektörü oluşmasını sağlayan dönem 2000’li yıllar olmuştur. Bu dönemde ülkemizde yüksek enflasyon döneminin geride bırakılması ve yatırım yapılabilir bir iş ortamının yaratılması doğrudan yabancı yatırımların önemli ölçüde artmasını sağlamıştır. Türkiye’de yatırım yapan yabancı şirketler ülkemizde bulunan bağlı ortaklıklarının uluslararası standartlarda denetimlerini talep etmişlerdir. Bunlara Avrupa Birliği adaylık ve uyum sürecinin de eklenmesi bağımsız denetimin hukuki açıdan da genel kabul gören küresel standartlarda zeminin oluşmasını sağlamıştır.

2007 yılından itibaren hazırlık çalışmaları iş çevrelerinin geniş katılımıyla gerçekleşen Yeni Türk Ticaret Kanunu nihayetinde 2012 yılında yasalaşarak 2013 yılında yürürlüğe girmiştir. Yeni Türk Ticaret Kanunu sayesinde uluslararası standartlarda bağımsız denetim belli ölçeklerin üzerindeki göreceli olarak büyük firmalar için kanuni zorunluluk haline gelmiştir. Artık sadece finansal kuruluşlar, halka açık şirketler ve enerji sektöründeki firmalar değil, bunlara ilave olarak belli ölçüğün üzerindeki tüm işletmeler kanuni bağımsız denetim kapsamındadırlar. Bu ölçeklerin

yıldan yıla azaltılması ile bu kapsamın daha da artırılması planlanmaktadır.

Denetim, sözlüklerdeki genel anlamıyla, neler olduğunu ve neler olacağını anlamak için gözlem yapmak, incelemek, araştırmak ve kontrol etmek işlevidir. Muhasebe denetimi sözkonusu olduğunda da aynı işlev ortaya çıkmaktadır. Muhasebe denetimi bir ekonomik işletmenin sonuçlarına ve finansal durumuna ilişkin iddiaların; incelenmesi, kontrol edilmesi ve sonuçlar hakkında doğru bir yargıya varılabilmesi için muhasebe mesleğinde yapılan eleştireci bir araştırma olarak nitelendirilebilir.

Genel kabul görmüş yaklaşımıyla da muhasebe denetimini, “bir ekonomik birimin belli bir dönemine ait bilgilerin önceden belirlenmiş ölçütlere olan uygunluk derecesini saptamak için finansal ve/veya finansal olmayan işlemlerini kontrol etmek, araştırmak, incelemek ve bu konuda bir rapor düzenlemek amacıyla bağımsız bir uzman tarafından yapılan kanıt toplama ve değerlendirme sürecidir” şeklinde tanımlamak mümkündür.

Başka bir ifade ile “denetim, ekonomik faaliyet ve olaylarla ilgili iddiaların önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara bildirmek amacıyla tarafsızca araştırma ve inceleme yaparak kanıtları toplayan ve bu kanıtları değerleyen sistematik bir süreçtir”. Denetim faaliyetinin sonunda denetlenen finansal tabloların ve faaliyetin; gerçeği makul ölçüde ve dürüst olarak yansıttığına dair bir güvence verilmektedir.

Denetim bu anlamda bir güvence hizmeti sunmaktadır. Güvence hizmetleri finansal olan ve olmayan diye ikiye ayrılmaktadır. Finansal güvence hizmetleri, finansal

raporların tam, kısmi veya ara denetimi, işlem denetimi, özel denetim, hile ve hataların bulunması denetimi gibi finansal bilgilere dayanan denetim faaliyetlerini içerirken, finansal olmayan güvence hizmetleri ise tercihler, reyting ölçümü, kamuoyu araştırmaları gibi faaliyetlerdir. Denetim faaliyeti için herşeyden önce denetlenecek bir unsurun varlığı gereklidir.

Bu faaliyette ayrıca, denetlenecek unsurlarla ilgili olarak önceden belirlenmiş ve taraflarca kabul edilmiş kriterlere de ihtiyaç bulunmaktadır. Bu sayede karşılaştırma ve yargıda bulunma imkanı elde edilebilecektir.

Denetim faaliyetinde bu faaliyetin amacına uygun olarak yeterli kanıt toplanması ve bunların değerlendirilmesi de gereklidir. Bu şekilde denetim sonucunda bir görüşe ulaşmak mümkün olabilecektir. Sonuçta denetim, pek çok faaliyeti bünyesinde barındıran, bu faaliyetlerin sistematik olarak yapılmasının gerekli olduğu bir süreci ifade etmektedir.

Günümüzde, ülkelerarası ticaret sınırlarının kaldırılması, özellikle 1990'lı yıllardan itibaren giderek artan sınır ötesi yatırımlar ve teknolojik kolaylıklarla artan e-ticaret sayesinde Çok Uluslu Firmalar ("ÇUF") ülkelere oranla çok daha hızlı büyümüşler ve dünyanın en büyük ekonomileri arasında ülkeler ile birlikte yer almışlardır.

Bu büyüme ÇUF'lar lehine devam etmektedir. Dolayısıyla bugün dünya toplumlarının talep ettiği sürdürülebilir ekonomik büyüme ancak Çok Uluslu Firmalar'ın da sürdürülebilirliği ve sürdürülebilirliğin ölçümü ile ancak mümkündür.

Dünyada giderek yayılan demokrasi toplumların sorgulama kültürünü de geliştirmiş, şirketlerin sadece yatırımcısı veya iş ortakları tarafından sorgulanan kurumlar olmaktan öte, tüm paydaşlar ve genel olarak toplum tarafından sorgulanan

kurumlar olduğu bir gerçek olarak karşımıza çıkmıştır. Sağlıklı ekonomik yapılar ancak sağlıklı şirketler ile mümkün olabilir. Bunun da sürdürülebilir kılınması ancak Kurumsal Yönetim ile mümkündür. Kurumsal Yönetim'in en önemli gerekliliklerinin başında "Şeffaflık" gelmektedir.

Gerek finansal gerekse de finansal olmayan bilgilere erişim, bunların şeffaf olarak tüm paydaşlar ile paylaşımı ve bu bilgilerin güvenirliği ve doğruluğu artık lüks talepler değildir.

Hal böyle olunca bağımsız denetçilerden beklentiler de buna paralel olarak artmış ve toplumsal güvenin tesis edilmesi boyutuyla çok daha önemli bir konuma gelmiştir.

Yaşanan ekonomik krizlerde ve Enron gibi şirket skandallarında bağımsız denetçinin rolü toplum tarafından sorgulanır hale gelmiştir. Bu noktada yapılması gereken bağımsız denetimin alanının genişletilmesi ve uluslararası standartlarda icra edildiğinin gözetiminin sağlanması olmalıdır.

Ülkemizin izleyeceği yol da, küresel iş aleminin beklenti ve talepleri ile paralel olarak uluslararası kabul görmüş standartların ve uygulamaların rehber alınmasıdır.

Unutulmamalıdır ki, "bizim kendi yerel koşullarımız, kendimize has uygulamalarımız" diye ürettiğimiz bahaneler nedeniyle bu standartlardan ve ilkelerden sapmak ülke ekonomimizi de son derece olumsuz etkileyecektir.

Matbaanın 270 sene geç geldiği ülkemize Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile uyumlu mali tablolar ve Uluslararası Denetim Standartları'na uygun Bağımsız Denetim zorunluluklarını geliştirmekte olan ülkelere önce getirmiş olan Türk Ticaret Kanunu iş dünyamızı küresel lige çıkartmış olan şapka çıkarılacak bir düzenlemedir.

Ancak esas olan uygulamadır ve burada özün önceliği kesinlikle kaçırılmamalıdır. Bu yolculukta en önemli enerji sağlayıcıların başında Bağımsız Denetçiler gelmektedir.

ESIN ATTORNEY PARTNERSHIP

MEMBER FIRM OF BAKER & MCKENZIE INTERNATIONAL, A SWISS VEREIN

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support Transparency

www.esin.av.tr

Siyasi Partilerin Denetimi

Hazırlayan: Mehmet Özgün Özkul
Uluslararası Şeffaflık Derneği Gönüllüsü

Uluslararası Şeffaflık Derneği olarak dergimizin bu sayısında ele aldığımız konulardan birisi de siyasi partilerin denetimi konusu. Şeffaflık ve hesap verebilirlik denince Türkiye kamuoyunda sıkça tartışılan konulardan birisi olan siyasi partilerin denetimini, Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Fransızca Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya ile konuştuk.

Mehmet Özgün Özkul: Kabul edilen torba yasayla birlikte siyasi partilerin mali denetimi Anayasa Mahkemesi'ne geçecek, bu durumun ne gibi yansımaları olabilir? Torba yasadaki bu konuya dair düzenlemeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ömer Faruk Gençkaya: 6111 ile getirilen sistem aslında uygulamadaki bir durumu tescil etmekteydi. Bununla birlikte, AYM'nin bazı partilerin mali denetimine ilişkin incelemeleri yerindelik niteliğindedir. Bunun

kaldırılması olumsuz bir gelişmedir. Böylece, harcamaların denetimi şekli olmaktan öteye gidemeyecektir.

M.Ö.Ö.: Siyasi partilerin denetiminin gerekliliği hakkında ne düşünüyorsunuz? Siyasi partilerin mali denetimi ve fırsat eşitliği arasında ne gibi bir ilişki vardır?

Ö.F.G.: Siyasi partilerin mali denetimi AB, Avrupa Konseyi ve Venedik Komisyonu ile AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları

Birimine bağlı görev yapan Siyasi Partiler Ana Uzman Grubunun Tavsiyeleri ile birlikte hazırlanan Rehber'de de vurgulanmaktadır. Şeffaflık, açıklık ve hesap verebilirlik yönlerinden ve özellikle kamu yardımı alan partilerin/adayların bir sorumluluk olarak bunu yapması uygundur.

Siyasi partilerin ve adayların siyasetin finansmanı konusunda -doğrudan ve dolaylı devlet desteği bağlamında- fırsat eşitliğine sahip olmadıkları bir olgudur. Fırsat eşitliği, seçimlerde rekabet sağlamaya yöneliktir. Bu nedenle, etkili bir mali denetim rejimi mutlaka fırsat eşitliğini sağlayacak bir mekanizmadır. Böylece, partilerin/adayların nereden ve nasıl kaynak sağladıkları ve harcadıkları kamuoyuna duyurulmuş olur.

Kuşkusuz, mali denetim sadece sunulan belge ve bilgiler çerçevesinde yapılmaktadır. Bu nedenle, etkili bir medya ve sivil toplum çalışmasıyla partilerin/adayların kayıt dışı destek kaynaklarının (komisyon, rüşvet vb.) belirlenmesi ve bunların da yetkili kamu birimleri (savcılık, kolluk güçleri) tarafından kovuşturulması ve soruşturulması temiz toplum ve demokratik işleyiş yönünden gereklidir. Bir yandan kamu kaynaklarından yararlanıp öte yandan yasa dışı destekler sağlayanların denetlenmemesi fırsat eşitliğini tümüyle ortadan kaldıracaktır.

M.Ö.Ö.: Türkiye'de siyasi partilerin finansmanı şeffaf ve denetime açık mı? Değilse bu konuda yapılması gerekenler nelerdir?

Ö.F.G.: Az önce belirttiğim gibi siyasi partilerin gelir kaynakları ve harcamaları sadece sunulan ve eldeki bilgiler çerçevesinde yapılmaktadır. Partilerin/adayların yakın ilişki içerisinde buldukları gerçek ve tüzel kişilerden (vakıf, dernek vb.) sağladıkları aynı ve nakdi desteklerin denetlenmesi GRECO 3. Aşama tavsiyelerinde de yer almıştır. Bununla birlikte, 6111 sayılı Kanun harcamaların

yapılmasında ve denetimde oldukça "liberal" bir yaklaşımla bu tavsiyeleri göz ardı etmiştir.

M.Ö.Ö.: Siyasi partilerin denetimi konusunda, özellikle hesap verilebilirlik ve şeffaflık bağlamında sivil toplumun üzerine düşen görevler nelerdir? Türkiye'de bu anlamda sivil toplumu yeterli buluyor musunuz?

Ö.F.G.: Başta Uluslararası Şeffaflık Derneği olmak üzere bu alanda çalışan kuruluşların özellikle ihale süreçlerini (merkezi ve yerel yönetimler) izleyerek siyaset-para ilişkilerini haritalandırması gerekir. Neden hep aynı şirketler ihale kazanmaktadır? Bir internet sitesinde yayımlanan siyaset ve şirket ilişkileri (mulksuzlestirme.org) özellikle incelenmelidir.

Sivil toplum da yolsuzluk etkisine açık bir sektör haline geldiği için ne yazık ki etkili olamamaktadır.

M.Ö.Ö.: Devlet Denetleme Kurulu'nun kamu vicdanı doğrultusunda çalışması gereken bir mekanizma olarak siyasi partilerin denetimi konusunda daha fazla yetkiyle donatılması gerektiğini düşünüyor musunuz?

Ö.F.G.: Devlet Denetleme Kurulu çok değerli raporlar hazırlamıştır. Ancak mevcut yapıda etkili bir denetim görevi yüklenmesi uygun görülmemektedir. Bu konuda tarafsızlık ve bağımsız sağlanarak Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Seçim Kurulu en uygun birimlerdir.

Şikayetler konusunda Kamu Denetçiliği kurumu da kullanılabilir. Ancak denetimin tek bir elde toplanması, sivil toplumun ve medyanın bilgilendirici ve uyarıcı çalışmalarıyla kamu oyununun denetimi en etkilisidir.

M.Ö.Ö.: Mali denetimlerin sonucunda tespit edilen aykırılıklara karşı uygulanan yaptırımları yeterli buluyor musunuz? Tespit edilen aykırılıklara karşı daha caydırıcı yaptırımlar uygulanabilir mi?

Ö.F.G.: 2820 sayılı Kanun'da yeterli yaptırımlar bulunmaktadır. Ayrıca, Ceza Kanunu kapsamında da etkili düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak bunların etkili ve

“ Etkili bir medya ve sivil toplum çalışmasıyla partilerin / adayların kayıt dışı destek kaynaklarının belirlenmesi ve bunların da yetkili kamu birimleri tarafından kovuşturulması ve soruşturulması temiz toplum ve demokratik işleyiş yönünden gereklidir. ”

orantısal bir biçimde uygulanması söz konusu değildir (Bakınız GRECO Tavsiyeleri). Bu bağlamda, partilerin/adayların bağış/destek/harcamalarının etkili bir biçimde bağımsız bir birim (Uluslararası Şeffaflık Derneği) tarafından izlenmesi düşünülebilir.

M.Ö.Ö.: Siyasi partilerde iç denetim mekanizmaları neler ve bu mekanizmalar nasıl işliyor?

Ö.F.G.: 2820 sayılı Kanuna göre (madde 69, 70 ve 71) siyasi partilerin mali konulardaki sorumluluk mekanizmaları belirlenmiştir. Bununla birlikte, her partinin tüzüğü bu konuları bağımsız bir biçimde düzenlemiştir. Ne yazık ki bu konuda elimizde yeterince somut veri bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, örneğin partilerde idari ve mali işlerden sorumlu bir genel başkan yardımcısı bulunmaktadır. Bu kişi aynı zamanda saymandır. Merkez Yönetim Kurulu bu konularda en üst mekanizmadır.

Partilerin son zamanlarda mali konularda uzman kişileri istihdam ettikleri bilinmektedir. Bununla birlikte özellikle mahalli teşkilatların denetiminin partiler tarafından bile yeterli bir biçimde yapılamadığı bilinmektedir.

Dolayısıyla denetim daha çok parti merkez teşkilatı çerçevesinde yapılmaktadır. Bu da evrensel eğilimlere uygundur.

M.Ö.Ö.: Dünyada, özellikle gelişmiş demokrasilerde siyasi partilerin denetimi konusu Türkiye ile karşılaştırıldığında ne gibi yasal düzenlemeler mevcut? Denetim için nasıl kurumsal mekanizmalar işlemekte?

Ö.F.G.: Esas olan kendi beyanının ilgili kurum tarafından denetlenmesidir. Bizde son yıllardaki eğilim devlet yardımı alan partilerin gelir kaynağı olarak sadece devlet yardımını (ortalama yüzde 85-90) göstermeleri şeklindedir. Halbuki partilere başka desteklerin olması söz konusudur.

Üye aidatları toplanmasa bile bağışların kayıt altına alınması en önemli sorundur. Bağış sahibinin bağışı vergiden düşmesi düzenlenebilir. Bağış sahibinin kimliğinin açıklanması giderek sorun oluşturmaktadır.

M.Ö.Ö.: Gelelim sayıştaya. Sayıştayın siyasi partilerin denetimi konusundaki rolü nedir? Sayıştayın denetim yetkilerinin korunması ne anlam ifade etmektedir?

Ö.F.G.: Sayıştayın rolü destek hizmet sağlamaktır. Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu ile YSK da cumhurbaşkanı seçiminde aday olanların gelir ve giderlerini denetleyecek yeni bir denetim mekanizması olarak tanımlanmıştır. Sayıştay YSK'ya da yardımcı olacaktır. Bununla birlikte, siyasi partilerin ve adayların gelir ve giderlerinin ayrı birimler tarafından denetlenmesi ikili bir yapı oluşturuyor.

“ Bizde son yıllardaki eğilim devlet yardımı alan partilerin gelir kaynağı olarak sadece devlet yardımını göstermeleri şeklindedir. Halbuki partilere başka desteklerin olması söz konusudur. ”

Şeffaflığı
destekliyoruz

TÜRKOĞLU & ÇELEPÇİ

AVUKATLIK ORTAKLIĞI

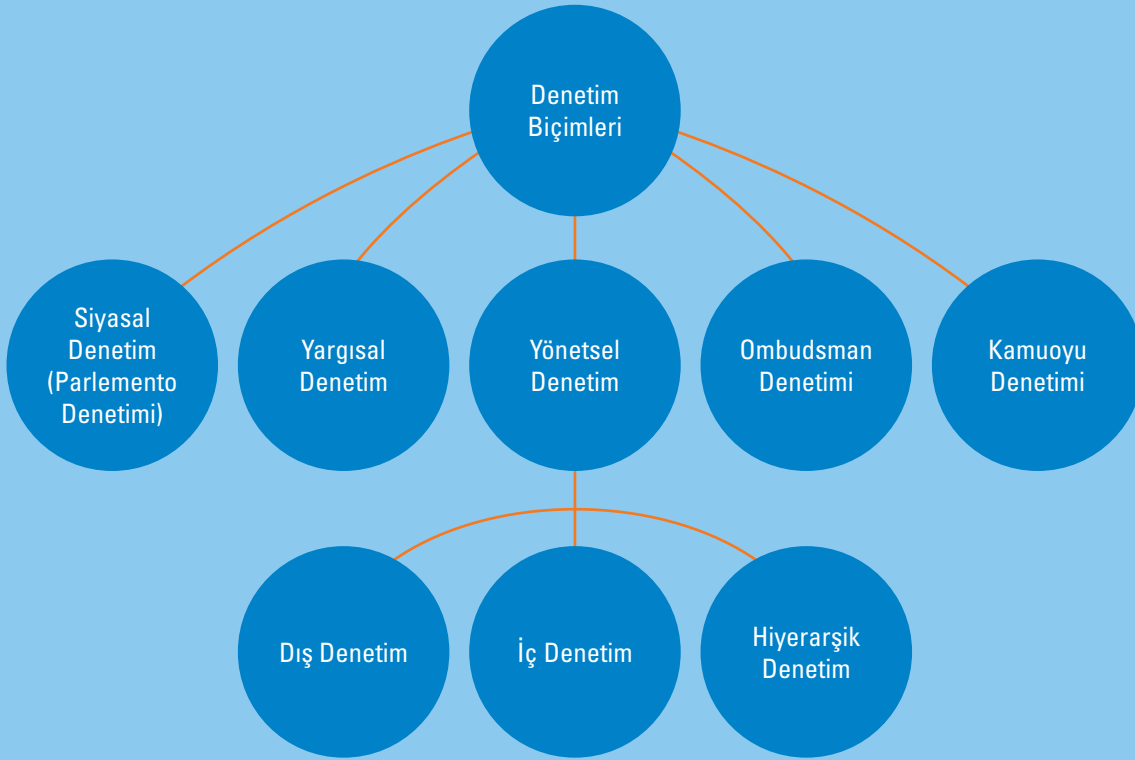
YEREL YÖNETİMLERDE DENETİM

Hazırlayan: Nurdan Körken

Uluslararası Şeffaflık Derneği Gönüllüsü

Y

eni yasal düzenlemelerle birlikte yerel yönetimlerde denetim yeniden tartışma konusu olmuş durumda. Kamu kurum ve kuruluşlarında meydana gelebilecek hataların önüne geçmek, yönetim ve kontrol mekanizmalarının güvenilir, tutarlı ve şeffaf olmasını sağlamak gibi amaçları olan denetim, yerel yönetimlerde farklı şekillerde kendini gösteriyor. Peki, yerel yönetimlerde denetim biçimleri nelerdir ve ne ölçüde etkilidir?

Kaynak: Sanal, Recep, Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Yerel Yönetimlerin Denetimi

Yerel yönetimlerde denetim biçimleri şemada gösterildiği üzere beş ana başlık altında incelenebilir. Tüzel kişilikleri olan yerel yönetimler yerinden yönetim ilkesine dayanan özerk kuruluşlar; fakat ayrı birer mal varlıkları ve bütçeleri olsa da merkezden tamamen bağımsız değildir. Görevleri yasa ile belirlenmiş yerel yönetimlerde seçimle iş başına gelen karar organlarının bu sıfatı kazanmalarına ya da kaybetmelerine ilişkin denetim yargı tarafından yapılıyor. Denetleyenin konumuna göre uygulanan yönetsel denetim genel olarak teftiş, soruşturma, inceleme, araştırma biçimlerindedir ve dayanağı vesayet denetimidir ki bu yerinden yönetim kuruluşlarının merkezi yönetim tarafından, yasal düzenlemelerle sınırlı olarak denetlenmesidir. Yönetsel denetimi kendi içinde iç, dış ve hiyerarşik olmak üzere üç başlıkta inceleyebiliriz.

Bir kurum bünyesinde bulunan ve kurum yönetimi tarafından olası yolsuzlukları, hataları veya verimsiz uygulamaları en aza indirmek amacıyla, kurumun sistemlerini ve süreçlerini kontrol etmek üzere görevlendirilen birimin faaliyeti iç denetim olarak adlandırılıyor. Dış denetim ise denetlenenden bağımsız ve onun dışındaki başka bir birim tarafından; hesaplar, mali tablolar ve işlemler ile mali yönetimin düzenliliği ve mevzuata uygunluğu hakkında

görüş bildirmek amacıyla yürütülen faaliyetlerdir. Esas itibarıyla de merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki denetimi bir dış denetimdir. Son olarak da hiyerarşik denetim; yerel yönetimlerin eylem ve işlemleri üzerinde hem mülki idare amirlerinin (vali, kaymakam) hem de ilgili yerel yönetim organlarının (meclis, encümen, başkan) denetimini ifade etmektedir. Bu mekanizmalarda dış denetimden Devlet Denetleme Kurulu, Sayıştay, Başbakanlık Teftiş Kurulu, İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu, Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu ve İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri sorumluyken, iç denetim İl Özel İdare Kontrolörleri ve Belediye Teftiş Kurulları tarafından sağlanmaktadır. Mülki idare Amirleri ve Sıralı Amirler ise hiyerarşik denetimin unsurlarıdır.

Merkezileşen Yerel Yönetimler

Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması için atılan adımlar, klasik denetim şeklini değiştirmeye yönelik olduğu için eleştirilmekte. Yasal düzenlemelerle Büyükşehir Belediye Kanunu'nda yapılan değişikliklerle Büyükşehir Belediyelerinde İl Özel İdarelerinin kaldırılması ve vali onayına ihtiyaç duyan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının oluşturulması bu eleştirilerin odak noktası. Yapılan bu düzenleme ile günümüzde İl Genel Meclisi

aracılığıyla, seçilmiş yerel karar vericilere ait olan, yerel yatırımlara yönelik bazı karar ve tercihler, doğrudan merkezi idarenin atanmış görevlilerine bırakılıyor ve bu durum yerelleşme iddiaları açısından dikkate değer bir çelişki yaratıyor.

Yerelleşme adı altında yapılan bu reform hareketleri yerelin merkezi yapıyla olan bağına daha da arttırmış gözüküyor. Bunun yanında yeni çıkarılan imar yönetmeliği imar değişiklik haklarını Çevre ve Şehircilik Bakanlığı onayına bırakırken devletin merkezileşmesini, otoriterleşmeyi ve rant merkezli bir siyaseti güçlendiriyor. Merkezileşme ile birlikte hükümete bağlı olan belediyeler güçlenirken bağlı olmayanlar giderek yetkisizleştiriliyor.

TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanı Eyüp Muhçu tarafından torba yasalarla yerel yönetimlerin yetki alanlarını kırma ve otoriterleşme sürecinin son halkası olarak değerlendirilen Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği de merkezileşme adına atılmış kritik bir adım. Bu yönetmelikle birlikte yeşil alanların yapılaşmaya açılması ve silüetin korunmasında son sözü artık belediyeler değil bakanlık söyleyecek. Yeni düzenleme sosyal teknik alanların kaldırılması, küçültülmesi veya yerinin değiştirilmesi gibi düzenlemelerde ilçe ve büyükşehir belediyesi onayını ortadan kaldırıyor. Yapılacak tüm plan değişiklikleri için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın onayını zorunlu kılıyor. Bakanlık bu değişikliklerle, yeşil ve sosyal alanlar üzerinde yapılacak plan değişikliklerinde son sözü kendisinin söylemesini amaçlıyor. Belediyelerin imar planı yapma yetkisi korunsa da ciddi bir merkezi denetim kendisini hissettiriyor.

Kamusal Denetim ve Basının Rolü

Yerel yönetimlerin kaynaklarını verimli ve etkili bir şekilde kullanması salt merkezi yönetimin

denetimi ile mümkün değildir. Bu noktada yargı ve yönetsel denetim araçlarını harekete geçirebilme açısından kamuoyu denetimi önemli bir gücü temsil ediyor. Denetimden öte gözetim boyutunda kalan kamuoyu denetimi dolaylı bir kontrol mekanizması oluşturuyor. Kamuoyunun daha etkin ve doğrudan bir denetim yapabilmesi için daha şeffaf ve denetime açık düzenlemelere ihtiyaç duyulmakta ve bu noktada basının etkisi yadsınmaz boyutta.

Küçük yerleşimlerde kamusal denetimin etkisi daha çok hissediliyor. Büyük şehirlerde ise kamuoyu denetiminin oluşabilmesinin ön koşulu bölge halkının yerel hizmetlerden haberdar olmasıdır. Bu nedenle bölge halkı yerel hizmetler konusunda bilgilendirilmeye ihtiyaç duyar. Aynı zamanda yerel yönetimler de faaliyetlerini bölge halkına aktarma ihtiyacı içindedir. Bu sebeple basın her iki tarafın ihtiyacını karşılamak adına önemli bir sorumluluk taşımaktadır. Bilgilendirmenin yanı sıra basın da denetimin önemli bir unsurudur. Tuğrul Eryılmaz'ın dediği üzere 'Gazeteci muhaliftir çünkü ilk görevi iktidar odaklarını kamu adına denetlemektir.'

Kamu kaynaklarının etkin kullanımında denetimsizlikle ortaya çıkabilecek yolsuzluk sorunu, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Bu noktada daha şeffaf ve etkili denetim mekanizmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Halkın beklentilerini karşılayabilecek, hizmetlerin niteliğini arttırabilecek, uluslararası standartlara uygun, şeffaf, hesap verebilir ve diyaloga açık bir denetim anlayışı yaratmaya yönelik adımlar atılmalıdır.

Kaynakça

- Karanfiloğlu, Yasin. 2000. Yerel Yönetimlerin Denetimi, Türk idare Dergisi.
Keleş, Ruşen, Yerel Yönetimlerde Denetim
Sanal, Recep, Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Yerel Yönetimlerin Denetimi
<http://www.sayistay.gov.tr/dergi/icerik/der25m3.pdf>
<http://www.diken.com.tr/yeni-imar-degisikligi-hukumetin-otoriterlesme-ve-rant-merkezli-politikasinin-yansimasi/>
<http://www.sayistay.gov.tr/yayin/yayinicerik/aras09yerelyonetim.pdf>
http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/Bayram_Barun_Yolsuzlukla_Mucadelede_Dis_Denetimin_Rolu.pdf

KPMG

cutting through complexity

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support
Transparency

kpmg.com.tr

Denge ve Denetleme Hepimize Lazım

Hazırlayan: Denge ve Denetleme Ağı adına Fulden Ergen

Toplumsal adaletin sağlandığı, yönetimin hesap verdiği, hak ve özgürlüklerin garanti altına alındığı çoğulcu bir Türkiye’de yaşamak. Kim istemez değil mi?

Uluslararası Şeffaflık Derneği’nin de bileşeni olduğu Denge ve Denetleme Ağı olarak, tam da bunun için için denge ve denetlemenin şart olduğunu düşünüyoruz. Türkiye’nin son dönemde tanıştığı bu kavramlar, aslında her zaman hayatımızın bir parçasıydı. Ancak sivil toplumun denge ve denetleme için bir arada mücadele etmesi oldukça yeni diyebiliriz. Peki denge ve denetleme nasıl bir demokraside mümkün? Her şeyden önce denge ve denetleme nedir ve sivil toplumun bu sistemde nasıl bir rolü vardır, birlikte bakalım.

Denge ve Denetleme Nedir?

Denge denetlemeyi; yasama, yürütme, yargı, medya ile sivil toplum ve vatandaş erkeklerinin demokratik bir toplum düzeni için kendi görev ve sorumlulukları çerçevesinde birbirlerinin güçlerini dengelemesi ve denetlemesi olarak tanımlayabiliriz. Bu sistemde bir erkin diğerlerine üstünlük kurmasının önüne geçilir, azınlık çoğunluktan korunur ve toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilir. Tüm bunların temelinde ise birey yer alır, çünkü nihai karar

vericiler vatandaşdır ve devlet yetkilileri de bu ilkeyi esas alırlar.

İlk bakışta kuvvetler ya da güçler ayrılığı gibi görünse de, denge ve denetleme aslında toplumsal mutabakatı sağlamayı hedefleyen bir yaşam biçimi.

Yasama, yürütme, yargı medya ve sivil toplumun, yani kilit paydaş ve kurumların birbirleriyle olan ilişki ve kendine özgü işlevlerinin düzenlendiği bu sistemde:

- Her birinin özgün bir işlevi vardır.
- Her birinin kendi işlevini yerine getirmek için yetkisi vardır ve yetki açısından bir diğerinden bağımsızdır.
- Her birinin diğerine karşı belirli sorumlulukları vardır.
- Hiçbiri bir diğerinden daha fazla ya da daha az önemli değildir.
- Hepsi Türkiye Cumhuriyeti yasalarına, anayasaya ve uluslararası sözleşmelere bağlıdır.
- Hepsi meşruiyetini vatandaşlardan alır, çünkü nihai karar vericiler vatandaşlardır.

Neden denge ve denetlemeye ihtiyaç var?

Güçler arasındaki görev ve yetki paylaşımının sınırları aşıldığında, bunun sadece siyasal bir kriz olarak kalmayıp, toplumsal kamplaşmayı beraberinde getirmesi önlenemez.

Sivil toplumun siyasal karar süreçlerine katılabilmesi ve medya ile birlikte denetleme işlevini üstlenebilmesi ise, şüphesiz katılımcı, müzakereci ve çoğulcu demokrasinin gereğidir. Bunu kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmadığı takdirde, devlet içinde hukuk dışı yapılanmaların ortaya çıkması engellenemeyecektir.

Bir diğer deyişle şeffaf ve katılımcı yönetim, yolsuzluk iddiaları ile etkin mücadele, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile siyaset üzerindeki her türlü baskı ve vesayetin kırılması, ancak etkin bir denge ve denetleme mekanizması ile sağlanabilir.

Bu sebeple bizler başta Anayasa olmak üzere tüm mevzuat, uygulama ve devlet yapılanmasının güçlü bir denge ve denetleme sistemine dayanmasının kaçınılmaz bir zorunluluk olduğunu düşünüyoruz. Çeşitli görüşlerdeki sivil toplum örgütleri olarak ancak farklılıklarımızla bir arada bir değişim

yaratabileceğimize duyduğumuz inançla aynı amaçta ortaklaştık.

İki yılı aşkın süredir yaptığımız çalışmalar da bu fikrimizi doğrular nitelikte: Bir arada çalışarak denge denetlemeyi siyasetin gündemine sokmayı başardık.

11. ve 12. Cumhurbaşkanlarının ve muhalefet partisi liderlerinin denge ve denetlemeye yaptıkları göndermelerin ardından somut bir adım da hükümetten geldi.

62. Hükümet Programı'nda denge ve denetleme araçlarını içerecek yeni bir anayasa vizyonu içeriyor.

Biliyoruz ki henüz yolun başındayız. Sivil alandan başlattığımız bu hareketin sesini daha fazla yükselterek ve sadece demokrasi tarafında olarak, etkin bir denge ve denetleme sistemine kavuşabileceğiz.

Denge ve Denetleme Ağı ile ilgili daha fazla bilgiye ulaşmak için: www.birarada.org

Eşit Haklar İçin İzleme Derneği

ile Cumhurbaşkanlığı Seçimleri hakkında...

10 Ağustos Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin hemen sonrasında Eşit Haklar için İzleme Derneği Başkanı Nejat Taştan ile Şeffaf Gündem'de seçimleri, seçimlerdeki hak ihlalleri ve usulsüzlükleri konuştuk.

Oya Özarslan
Hilal Işık

Oya Özarslan: İsterseniz hemen Eşit Haklar için İzleme Derneği nedir, birkaç dakika ondan bahsedelim.

Nejat Taştan: Eşit Haklar için İzleme Derneği Türkiye'de ayrımcılığı izlemek için 2010 yılında kurulmuş bir dernek. Sistemik izleme yapıp raporlar paylaşmaya çalışıyoruz kamuoyuyla. İstanbul'da yerleşik bir derneğiz ama üyelerimiz Türkiye'nin farklı yerlerindedir. 20 ilde üyemiz var ve bu üyelerimiz sadece Eşit Haklar için İzleme Derneği'nde değil aynı zamanda kadın, insan hakları engelli alanında çalışan örgütlerde aktivist olarak da üyelik ya da yöneticilik yapıyorlar. 2011 yılından beri Türkiye'de yapılan bütün seçimleri ve en son cumhurbaşkanlığı seçimlerini izledik.

Hilal Işık: Biraz da raporlardan bahsedelim, bir yandan izleme raporları hazırlanıyor. Ayrımcılık İzleme Platformu tarafından yürütülen çeşitli raporlara da katkıda bulunuluyor. Bu raporlardan bahsedebilir miyiz biraz genel olarak?

N.T.: Biz Türkiye'de özellikle etnik ayrımcılık ve engellilere yönelik ayrımcılığın sistemik olarak izlenmediğini düşünüyoruz. Seçim izleme yanında temel çalışma alanlarımız bu iki gruba yönelik. Farklı etnik kökene sahip insanlar ve engelli insanlara yönelik ayrımcılığı raporlamaya çalışıyoruz. Şimdiye kadar 2011 yılı engelli raporu açıkladık, 2011 yılı seçim raporu açıkladık, 2 tane kamp dışında yaşayan Suriyelilerle ilgili rapor açıkladık, etnik ayrımcılık raporumuz açıklanmak için

taslakları örgütlere gönderildi, yakında onu açıklayacağız, 30 Mart seçim raporu açıkladık bir de. Bütün bunları ESHİD kendi başına yapmıyor. Biz sivil toplumun bu konuda ortak bir irade göstermesi ve ortak bir dayanışma içinde çalışması gerektiğini düşünen bir örgütüz. Dolayısıyla bu saydığım her raporda çok sayıda örgütün emeği ve katkısı var onları es geçmemek lazım. Tüm raporlarda çok sayıda örgütün ve üyelerinin emeği ve katkısı var.

Türkiye ama bu, ülkede yaşayan Ermeni, Rum ve Süryani yurttaşların haklarını çiğneyebileceğiniz anlamına gelmez. İkinci bir konu, Türkiye kendi mevzuatını da ihlal ediyor seçimlerde. Şöyle bir örnek vereyim; Türkiye’de 298 sayılı seçimlerin temel hükümlerine ilişkin kanuna göre açık oy kullanılmaz ve seçmenin kullandığı oyun zarfının mutlaka kendisinin sandığa atması gerekiyor. Özellikle engellilerin sandık indirilerek arabanın içinde açıkta sandık kurulu üyelerinin önünde oy kullandığını ve o sandık

O.Ö.: Şimdi bu seçimlerle ilgili sürecimize gelelim. Genel olarak siz seçimlerin dışında da bu eşit hakların tanınmasına ilişkin gözlemler yapıyorsunuz ama hatırı sayılır bir şekilde de seçim izlemesi yaptınız. Ordaki genel problemlerden başlayarak devam edelim.

N.T.: Biz Türkiye’de yapılan seçimlerin, Türkiye’nin taraf olduğu ve olmadığı uluslararası insan hakları sözleşmelerindeki kriterlere uygun olmadığını düşünüyoruz. Olmadığı sözleşmelere niye uysun diyebilirsiniz ama insan hakları bir bütündür, dolayısıyla taraf olup olmamakla ilgili bir şey değildir bu. Örneğin ulusal azınlıkların korunmasına ilişkin ek protokol ve sözleşmeye imza atmış durumda değil

kurulu üyesinin oy kullanılmış zarfı alıp gidip 3. kattaki sandığa kendisinin attığını biz her seçimde tespit ediyoruz. 10 Ağustos Pazar günü yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminden bir gün öncesinde 17:00 itibariyle bütün kampanya materyallerinin toplanması gerekiyor, biz Türkiye’nin her yerinden fotoğraf aldık, her yerde bütün partilere ait kampanya materyalleri ortalıkta dolanıyordu. Adana’da okulların içinde seçim günü okulların koridorlarında, twitter hesabımızdan da paylaştık, bir adayın küçük pullarını her tarafa, okulun bahçesine her tarafa serpiştirmişler. Türkiye en başta kendi seçim mevzuatına uymuyor, zaten bu mevzuat da eşitlikçi bir mevzuat değil.

Cumhurbaşkanlığı seçimi için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı açıklama yaptı 'Biz YSK ile görüştük, kadın sığınma evlerindeki kadınlar oy kullanamayacak maalesef.' dedi. Ne Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın, ne Yüksek Seçim Kurulu'nun şiddetten dolayı yaşamını bir yerde geçirmek zorunda olan kadınların oy verme hakkını elinden almaya yetkisi yok. Skandaldır bu. Bu başka bir ülkede olmaz.

biliyorsunuz herkes 'bir durun seçimler gelince oy kullanırsınız' diyor. Seçimler geliyor; mesela bu kadınlar kadın cinayetine ses çıkarmayan bir iktidarı devirmek isteseler 'yok bir dakika, sizin oy hakkınız yok' diyorsunuz.

O.Ö.: Yani aslında burada Yüksek Seçim Kurulu'nun(YSK) bütün görevi seçimlerin adil ve eşit bir şekilde yapılmasını sağlamak. Her 5 yılda bir ortalama genel seçimimiz oluyor, bu cumhurbaşkanlığı seçimi gibi istisnai durumlar da oluyor, bir de yerel seçimimiz oluyor. Bütün görevi aslında hazırlıkları yapmak, sonra da denetimini yapmak. Fakat seçim sürecine baktığımızda birçok usulsüzlük yapıldığına ilişkin iddiaları görüyorum. Bunlar takip ediliyor mu?

N.T.: 2011 yılı raporumuzda yer alıyor; Şanlıurfa'ya bağlı altı tane köy var. Son dört seçimde bütün seçmenler sandık başına gidiyor, hiç geçersiz oy çıkmıyor ve bütün seçmenler aynı partiye oy veriyor. Bu skandalın büyüğüdür, çünkü Şanlıurfa'nın şehir merkezinde ortalama %3 çıkmıştı 2011 seçimlerinde geçersiz oy oranı. Geçersiz oy oranına baktığımızda ortalama her yerde birbirine yakındır hatta kırsalda biraz daha fazladır. Çünkü okuma yazma bilmeyen insanlar bu bölgelerde daha fazladır. Ama bu köylerde durum böyle. Biz bunu gönderiyoruz YSK'ya diyoruz ki bu çok açık bir biçimde toplu oy kullanmaya ilişkin bir delildir. Skandaldır bu ama YSK bunu da araştırmıyor ve kendi websitesinde yayınlıyor bu sonuçları. Bir örnek daha vereyim; cumhurbaşkanlığı seçimi için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı açıklama yaptı 'Biz YSK ile görüştük, kadın sığınma evlerindeki kadınlar oy kullanamayacak maalesef.' dedi. Ne Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın, ne Yüksek Seçim Kurulu'nun şiddetten dolayı yaşamını bir yerde geçirmek zorunda olan kadınların oy verme hakkını elinden almaya yetkisi yok. Skandaldır bu. Bu başka bir ülkede olmaz.

O.Ö.: Zaten oy kullanmak şu yaşadığımız konjonktürde katılımın tek amacı durumuna geldi.

N.T.: Türkiye için evet. Demokratik ülkelerde başka katılım araçları da var ama Türkiye'de

Bundan büyük skandal olmaz ama Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı ile YSK görüşüyor böyle karar alıyorlar ve bunu kamuoyuna ilan edebiliyorlar açıkça. Benim aklım almıyor.

O.Ö.: Ve YSK'nın kararları kesin olduğu için de elimiz kolumuz bağlı. Bu da AGİT'in yorumlarından biriydi, YSK'nın kararlarının kesin olması ve yargı denetimine tabi olamaması. Çok da önemli hak ihlallerine yol açan hususlardan biri. Şimdi şunu soracağım size Nejat Bey, bizde sivil grupların, bağımsız grupların seçimleri izleme hakları yok, kanunumuzdaki bir hükümden dolayı sadece siyasi partiler birer müşahit gönderebiliyorlar. Sizin bu konuda girişimleriniz oldu?

N.T.: Biz bu konuda dört kez YSK'ya başvuruda bulunduk ve reddedildik. 2011'de bulunduk, 30 Mart'ta bulunduk, 1 Haziran'da iptal edilen Ağrı ve Yalova seçimlerini izlemek için yine bulunduk, cumhurbaşkanlığı seçimlerini izlemek için yine bulunduk; 4 tane ret aldık. Yazdığımız dilekçelerde de belirtiyoruz, bizce kanunda bunu yasaklayan herhangi bir hüküm yok, çok net ve çok açık. Aksine bizim iddiamız şu ki; birincisi anayasanın 90. Maddesi gereğince uluslararası sözleşmelerle ilgili, ikincisi sayım sırasının herkes tarafından izlenebilirliğinin Türkiye'deki kanunlarda da açık olarak tanınmış olması nedeniyle bağımsız gözlemciliğin önünde herhangi bir engel yok bizce. Bu seferki ret kararını Anayasa Mahkemesi'ne götüreceğiz ona da karar aldık.

O.Ö.: Bir sonraki seçimde de geçerli olmayacak ama bu, zannettiğim kadarıyla genel seçimde. Çünkü bir yıl öncesinden belli olması gerekiyor seçimlere ilişkin kuralların.

N.T.: Evet yasa değişikliği olmadığı için. Eğer Anayasa Mahkemesi bir karar verirse belki 2015'te almak mümkün olacak. Ama şöyle bir çelişki var; AGİT'e izin veriyor, biz sandık alanına girmiyoruz, seçmenleri ya

da görevlilerin yaptığı herhangi bir şeye de müdahale etmiyoruz. Bunu dilekçemizde açıkça belirtiyoruz. Biz sadece oy kullanılan sınıfın içinde belirli bir süre oy verme işleminin nasıl yürüdüğünü gözlemlemek istiyoruz. Talebimiz bu. Gözlemci arkadaşlarımızın sandık kurulunun işlerine müdahale etmek gibi durumları yok. Kaldı ki bu açıdan bakıldığında, Türkiye’de, kanunlarda belirtilmediği halde, en son 30 Mart’ta yaşadık; milletvekilleri, bakanlar, valiler, polisler, askerler sandık kurullarına gidip işlerine karışıyorlar,.

H.I.: Hatta onların yakınları.

N.T.: Evet. Biz bağımsız gözlem yapmak üzere, belirli bir süre, sürekli değil, gün boyu değil, 20-25 dakika kadar bir sınıfta bulunup oy verme işleminin nasıl yapıldığını gözlemlemek için başvuruyoruz ancak izin verilmiyor. Ama bu ülkenin iç işleri bakanının, 30 Mart’ta sandık kuruluyla birlikte resimleri gazetelerde çıktı. Peki, bir yetkisi var mı? Yok. Kanunda belirtiliyor mu böyle bir şey? Yok. Dolayısıyla YSK’nın ret kararları da aslında son derece sübjektif kararlar. Bir noktanın daha altını çizmek lazım; hem 2011’de hem 30 Mart’ta, hem cumhurbaşkanlığı seçiminde, kanunda çok açık madde olmasına rağmen sayım işlemlerini vatandaşların izlemesine izin vermediler. Van’da engellenen arkadaşımız 2011’de ‘ben bu sandığın seçmeniyim ve oy sayım işlemi izlemek istiyorum’ diye gittiğinde polis tarafından engellendi. İl seçim kuruluna dilekçe vermek için gittiğinde il seçim kurulunun kapısının önünü de polisle çevrilmişti ve oraya dilekçe bile veremedi. Şimdi hangi kanundan ve hangi yasaktan veya hangi haklardan bahsediyor YSK? Bizim iddiamız şudur; biz demokratik gözetim hakkımızı kullanıyoruz. Cumhurbaşkanlığı seçiminde İzmir’de, bağımsız gözlemcilik yapan iki arkadaşımız mükerrer oy kullanmayı tespit ettikleri için ve bunu raporladıkları için okul müdürü tarafından haklarında tutanak tutuldu ve karakola götürüldü. Ben bizzat götürülen polislerle telefonda görüştüm; ‘niçin götürüyorsunuz, hangi suçu işlediler?’, ‘yok bir suç ama okul müdürü şikâyetçi, bina sorumlusu olarak şikâyetçi’ dediler. Neden şikâyetçi, hangi kanuna muhalefet etti?

O.Ö.: Düzeni bozmak gibi çok genel bir şey var orada.

N.T.: Biz dilekçemizde açıkça belirtiyoruz ‘sandık görevlilerinin işine müdahale

etmeyeceğiz, herhangi bir uyarıda çıkarız o sınıftan ama biz bağımsız gözlemcilik hakkımızı kullanmak istiyoruz. Dünyada birçok ülkede kullanılabilen bir hak ve biz bu hakkımızı kullanmak istiyoruz.

O.Ö.: Gürcistan’dan Kırgızistan’da Vietnam’a; böyle çok uzun bir liste var; sivil toplum kuruluşlarının ve insanların bağımsız olarak girip gözlem yapma haklarının bulunduğu, AGİT’in parçası olarak da böyle. Ben aslında son bir cumhurbaşkanlığı seçimleri ile de ilgili yorumlarınızı almak istiyorum

H.I.: Benim sormak istediğim de; Kopenhag’da engelleme ile karşı karşıya kalmışsınız. Bir de orada çıkan sonuçlarla birlikte genel olarak belirttiğiniz seçimlerde gözlenen temel eksiklikler diye belirttiğiniz bir liste var. Onlara biraz değinebilir misiniz?

N.T.: Şimdi şöyle bir şey, bu seçimlerde biliyorsunuz yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları da, seçmen statüsüne sahip olanlar oy kullanma hakkıyla tanıştılar. Önemli bir kısmı tanışamadı. Kopenhag’da bulunan bir arkadaşımız hem ilgili konsolosluga hem sandık kuruluna yazı yazarak dernekten, seçimleri izlemek üzere gitti ve büyükelçinin engellemesiyle karşılaştı. Mutlaka YSK’dan yazı istediğini belirtmiş. Konsolos sayımı izleyebilirsiniz demiş ama orada bir sayım işlemi yapılmadı biliyorsunuz. Sayım işlemi şu şekilde, zarflar sayılmış yedi tane sekiz tane oy kullanıldı diye bir çuvala konmuş. O çuvalar zaten THY ile Türkiye’ye taşındı ve Türkiye’de sayıldı. Bir spor salonunda yapılıyordu Kopenhag’daki oy verme işlemi, arkadaşımız gün içinde salon dışındaki seçmenlerle konuştu ve ortaya şöyle bir tablo çıktı; Danimarka’da bir tane sandık kuruluyor Kopenhag’da, her yerden yurttaşların buraya gelmesi ve oy vermesi isteniyor. Yaklaşık 1000 krona mal olduğu söylüyorlar dışarıdan gelen bir seçmen için. İkincisi şöyle bir sıkıntıyı sık dile getirmiş oradaki seçmenler; ‘‘Çocuklarımız var; ben gelsem eşim gelemiyor, eşim gelse ben gelemiyorum.’’ Bir üçüncüsü bu randevu sistemi biliyorsunuz çöktü.

O.Ö.: Çöktü evet. Ondan sonra YSK kendisi atadı insanları.

N.T.: Evet. Otomatik randevu sisteminin size verdiği gün ve saat işte ya da okuldaysanız oy veremediniz. Gümrük kapılarında oy kullanma

Bakın bütün cumhurbaşkanlığı seçimi kampanyası boyunca bir oy bile çok önemlidir dediler, 2500 tane kadının oy hakkını bir dakikada ellerinden aldılar.

meselesi var diyecekler bir telafi yöntemi olarak ama gümrük kapılarına gelmek çok daha pahalı bir yöntem. Dolayısıyla tablo bu. Biz diyoruz ki; bir, Türkiye’de seçmen kütükleri sağlıklı değil; iki, Türkiye’de seçmen kütükleri bir takım insanların seçme ve seçilme hakkını engelliyor. Türkiye’de evsizler oy kullanamıyor. İstanbul’a belediye başkanı seçerken bizce en önce bu kente belediye başkanı seçme hakkı olanlar sokakta yaşayan insanlar. Ama sistem sokakta yaşayan insanlara oy kullanmıyor. Türkiye’nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi’nin 25. maddesi diyor ki: ‘seçmen kütüklerine kayıt yapılırken evsizlerin kayıt olması için bir yol bulunmalıdır’. Ve o yol vardır, Avrupa’daki ülkeler bunu bulmuşlardır. Herkesin TC kimlik numarası var, bunları bir yere kaydetmek mümkün. Kaldı ki ben sokakta yaşıyor olsam ve bir işte çalışıyor olsam benden vergimi takır takır alan devletin, benim sokakta yaşadığım için oy verme hakkımı gasp etme hakkı yok.

O.Ö.: Evet, sokakta yaşayanlar dışında... Kadın sığınma evlerinden de bahsedilebiliriz.

N.T.: Kadın sığınma evleri... Çadırlarda yaşayan insanlar var Türkiye’de.

H.I.: Romanlar var.

N.T.: Romanlar var. Romanlar dışında göç edenler var. Kürt illerinden savaş sürecinde göç etmiş insanlar var. Adana Tuzla’da yaklaşık 500-600 tane çadırda yaşayan insan var. Bütün bu insanlar oy verme hakkından mahrum bırakılıyor. Gelelim seçim gününe. Dün Türkiye’de son 12 yılın en düşük katılımı seçimlerinden biri yapıldı.

H.I.: %74 galiba değil mi?

N.T.: O civarda bir şey açıklandı. Bakın Ağustos ayındayız, mevsimlik tarım işçileri buldukları kentten başka bir yerde. Fındığa gidenler, pamuğa gidenler... Her türlü mevsimlik çalışan dışarıda. İstanbul’daki inşaat sektörü Karadeniz’den ve Güneydoğu’dan gelen, mevsimlik olarak gelen, burada yazın gelip çalışıp dönen

insanlarla dönüyor. Bunlar oylarını kullanmadı. 2011’de öğrenciler, üniversite kazanıp şehir değiştiren öğrenciler oy kullanmadı. Dolayısıyla

siz seçim tarihini belirlerken ülke içinde yer değiştirmelerle ilgili herhangi bir nedenle, ekonomik, eğitim, bu oranları dikkate almak zorundasınız. 2011 Haziran ayında da böyleydi. Kadın sığınma evleri, cezaevleri meselesi gibi çok sayıda şey var. Dolayısıyla bir sistem eğer herkes bakımından katılım hakkını tanımaya çalışıyorsa çok pratik çözümler bulmak mümkün.

O.Ö.: İstenirse...

N.T.: Ama bizde bu sadece söylemde kalıyor. Bakın bütün cumhurbaşkanlığı seçimi kampanyası boyunca bir oy bile çok önemlidir dediler, 2500 tane kadının oy hakkını bir dakikada ellerinden aldılar. Nasıl bir oy çok önemli? Gelelim seçmen eğitimine, Türkiye’de geçersiz oy sayısı yine bu seçimlerde de çok fazla çünkü Türkiye’de Yüksek Seçim Kurulu uluslararası standartlarda seçmen eğitimi yapmıyor. Yaptığı seçmen eğitimi Türk olacak, Türkçe bilecek ve okuma yazma bilenlere yönelik. İşitme engelliler onların yaptığı filmlerden bir şey anlamıyorlar çünkü bir işaret diliyle çeviri yok. Türkçe bilmeyenler anlamıyorlar. Okuma yazma bilmeyen bu ülkede üç milyona yakın kadın var; siz bunların özgür iradesini oluşturma hakkını ve oy kullanma hakkını gasp ediyorsunuz hazırladığınız yöntemle. Biz film hazırlıyoruz, yok böyle bir şey, onun Kürtçesini de yapacaksınız, gerekirse Ermenicesini de yapacaksınız, gerekirse Rumcasını da yapacaksınız, gerekirse Lazcasını da yapacaksınız.

O.Ö.: Çok teşekkür ediyoruz verdiğiniz bilgiler için.

N.T.: Ben teşekkür ederim.

Şeffaflığı destekliyoruz

We support transparency

Değer katan deneyim
30 yıldır Türkiye'de

pwc

PwC Türkiye

PwC, tüm dünyada en üst düzey sektör uzmanlığı ile sunduğu denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri ile müşterilerine aradıkları değeri katar.

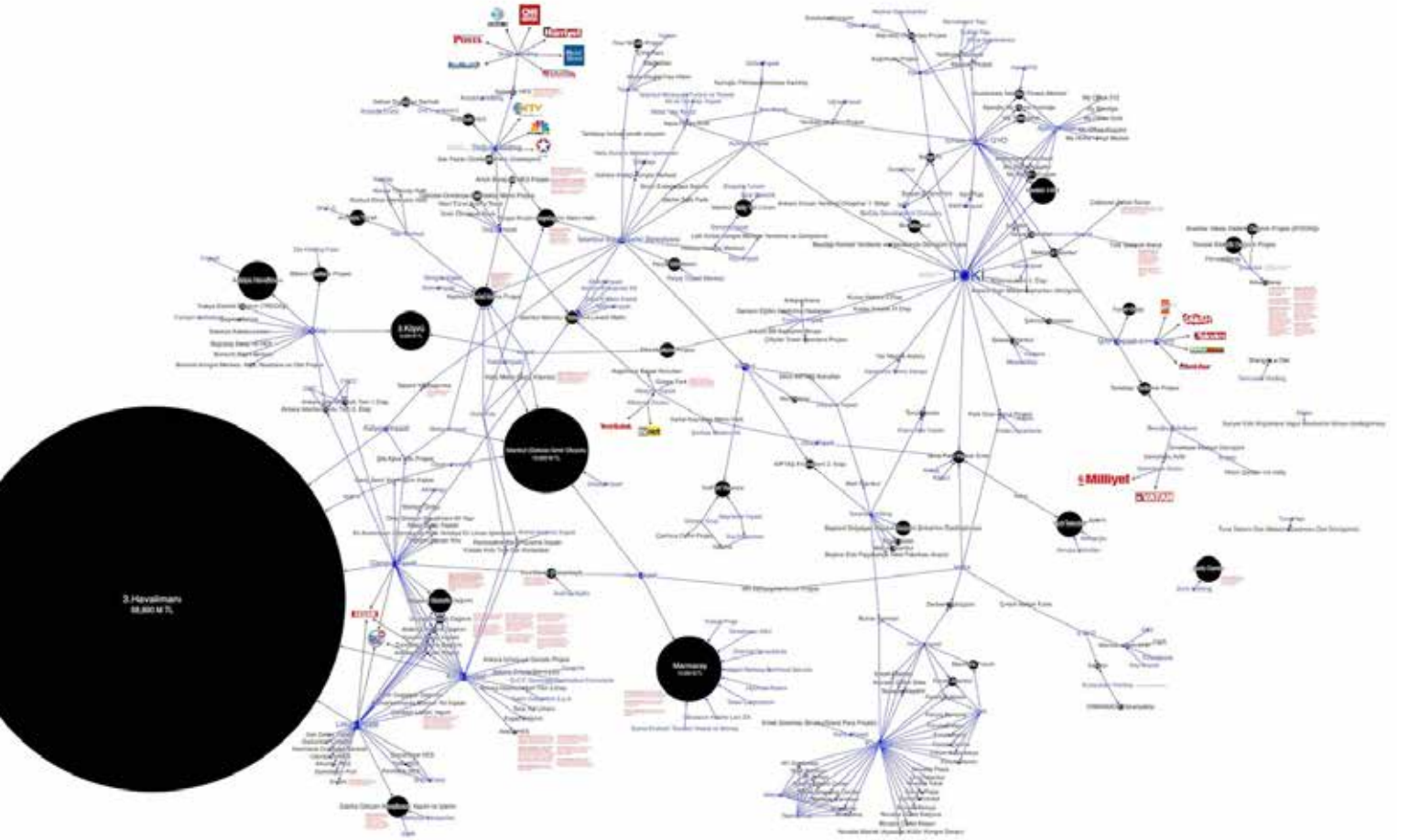
158 ülke 169.000'i aşkın çalışanı ile PwC yeni bir yaklaşım ve pratik tavsiyeler üretmek üzere müşterileri ile düşünce, deneyim ve çözüm önerilerini paylaşır.

PwC 1981'den bugüne 30 yıldır faaliyet gösterdiği Türkiye'de, İstanbul'da iki, Ankara'da, Bursa'da ve İzmir'de birer ofis olmak üzere toplam 5 ofiste, yaklaşık 1.250 kişilik profesyonel kadrosu ile Türk iş dünyasının aradığı değeri yaratmak için hizmet sunmaktadır.

Sermaye-iktidar ilişkileri üzerine kolektif veri derleme ve haritalama çalışması:

MÜLKSÜZLEŞTİRME AĞLARI

“Bize ait olan arazilerin, binaların, meydanların, su kaynaklarının, sahillerin yine “bizler için” inşa ve/veya dönüşüm sürecine tabi tutulduğu söyleniyor, “kamu yararı”ndan bahsediliyor. Peki, gerçekten böyle mi? ”

Kent konusunda çalışan tüm aktörlere bilgi ve veri ilişkiselliği kurma, veri tabanı oluşturma ve bir sivil soruşturma / hesap sorma etiği geliştirme çağrısı niteliği taşıyan Mülksüzleştirme Ağları'ndan Burak Arıkan ile Şeffaf Gündem'de keyifli bir sohbet gerçekleştirdik.

Hilal Işık: İlk sorum mülksüzleştirmeye dair. Mülksüzleştirme ağları nedir? Bize neler sağlıyor?

Burak Arıkan: Basit bir şekilde anlatmak gerekirse Mülksüzleştirme ağları; sermaye ile iktidar ortaklıklarını takip eden, bu konuda bilgi derleyen ve bunları haritalayarak

yayınlayan bir oluşum, bir tür çalışma grubu. Aslında belli bir kurumsal bir yapısı yok. İşte yaklaşık bir yıl oldu. Eylül ayında ilk versiyonunu çıkarmıştık sonra devam ettik. Mülksüzleştirme özet olarak aslında halka ait olan mülklerin devlet tarafından çeşitli politikalarla, yöntemlerle elinden alınması,

el koyulması, zorla alınması veya ikna edilerek alınması bir şekilde. Halka ait olan derken tüm varlıklar; doğal varlıklar dereler, sular, kıyılar aynı zamanda daha kültürel varlıklar mahalle gibi. Sadece sahip olduğun emlak parçası değil yani. Genel olarak topluma ait olan veya kamuya ait olduğunu düşündüğümüz her şeyin özelleştirilerek veya elinden alınarak dağıtılması; başka yerlere, başka kişilere, başka noktalara...

H.I.: Mülksüzleştirme ağırları bildiğim kadarıyla Gezi Parkı sürecinden sonra ortaya çıktı.

çok görmüşsünüzdür, duymuşsunuzdur. Ya da Taksim Meydanı'nın yayalaştırılması konusunu artık bilmeyen yok. Taksim yayalaştırma projesi için örneğin, hangi şirket devletten ihaleyi almış ve aynı şirket başka ne tür işler yapıyor? Sadece İstanbul'da değil Türkiye genelinde, bu tür ilişkileri bu haritalardan görebiliyorsunuz. Biz biraz da bu tarz, daha dolaylı olan ikincil ilişkileri, verileri görünür kılmaya çalışıyoruz aslında.

H.I.: Yani haritalara baktığımızda da aslında birçok firmanın kuruluş ve yükseliş dönemlerinin birbiriyle paralel olduğunu

Şu an yeni sürümü yayınlandı ve baktığımız zaman 393 proje 433 şirket 45 devlet kurumu bu sürümde yer alıyor. Siteye girip haritaları görüntülediğimiz zaman mega projeler, kişiler, şirketler ve bunların birbirleriyle bağlantıları hakkında birçok bilgiye ulaşabiliyoruz. Mülksüzleştirme ağırları ile bu noktada büyük bir şeffaflık sağlıyorsunuz aslında değil mi?

B.A.: Amacımız bütün bu iktidar ve sermaye ilişkilerini görünür kılmaya çalışmak tabii ki. Bunların bazılarını insanlar zaten biliyorlar. Yani büyük şeyleri. Örneğin Taksim'de oturuyorsanız Tarlabası'ndaki durumları az

görebiliyoruz. Mülksüzleştirme ağırları bunu da gözler önüne sererek bir nevi hesap sorma hakkı sağlıyor. Bu derece öneme sahip bu haritalar nasıl hazırlandı, nasıl ortaya çıktı?

B.A.: 6 Haziran 2013'te protestolar devam ederken Gezi'de bir atölye ilanı yaptıktan sonra bir grup arkadaşım ile bir araya geldik ve bir anda atölyeye gelen insanların ilgisiyle ve katkısıyla hangi tür verileri toplayacağımıza karar verdik. İşte bundan hemen sonra ilk aklımıza gelen tabii ki acaba bu projeleri kimler yapıyor sorusu geldi. Bu projeleri

yapan şirketleri listeleyelim, sonra bu şirketlerin yaptığı diğer projeleri listeleyelim diye bir mantıkla başladık. Biraz spiral bir çizgide İstanbul çevresinden başlayarak daha da genişleyerek, içine enerji elektrik dağıtım şebekeleri ve HES'leri de dâhil ederek devam ettik. Spirale çeşitli alt yapı işlerini, Gebze otoyolu gibi mesela, katarak haritaları daha da büyüttük. İkinci aşamamız ise, bu projeleri yapan şirketlerin yönetim kurullarında kimlerin olduğu ve bu kişilerin aynı zamanda başka ne tür şirketlerin yönetim kurulunda olduklarını takip etmek oldu.

Diğer bir önemli nokta da olarak Türkiye'nin tarihindeki nokta, o da Gayrimüslim azınlıkların mülksüzleştirilmesi. Yani Ermeniler, Bulgarlar, Rumlar, Yahudiler, Türkiye'de yaşamış olan bin bir türlü azınlığın, hala burada yaşamakta olan tek tük bireylerinin devlet politikalarıyla ellerinden mülklerinin alınmaya devam edilmesi. Yani bunların tabi en başında, bir örnek vereyim sadece, ermeni mezarlıklarının çoğu şu anda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kontrolü altında birçoğu otopark, birçoğu farklı şekillerde kullanılıyor. Buna bildiğiniz gibi Gezi Parkı da dahil.

H.I.: Bir de Derbent Projesi vardı benim ilgimi çeken. Oradaki kentsel dönüşüm projesi, incelediğim kadarıyla yurtdışında tanıtılmış fakat yereldeki hiç kimseye bu durum danışılmamış. Yani orada yaşayan hiç kimse bir şekilde bu karara dâhil edilmemiş, dâhil olmamış ve sonrasında afet yasası kapsamında Derbent risk bölgesi ilan edilmiş.

B.A.: Yani biz bu işi zaten bir sonuçtan çok veri kaynağı yaratmak için yaptık. Referans verilebilecek bir yer. Sonuçta mülksüzleştirme.org'a girdiğiniz zaman detaylı bir arama yaparak örneğin Derbent projesini bularak bunu yapan şirketleri hangi devlet kurumunun ihale ettiğini, kaç yılında projenin başladığını içinde işçi cinayeti var mı yok mu bunları görebiliyorsunuz. Resimleri de var aynı zamanda. Dolayısıyla özellikle hedef kitemiz birincil olarak gazeteciler, araştırma yapan gazeteciler. Çünkü onlar bu verileri kullanarak bunu toplumsallaştıran insanlar.

Daha sonra akademisyenler ve bu konuda araştırma yapan insanlar sonra da ilgilenen herkes. Haritalar özellikle sosyal medyada çok kullanılıyor. İnsanlar bu haritalardan

seçkiler yaparak paylaşıyorlar. Dolayısıyla haritanın içerisindeki ufak ufak binlerce hikayeyi yayıyorlar.

H.I.: Proje, görsellik açısından Türkiye'de çok da aşına olduğumuz bir yapıya sahip değil. Sanırım Graph Commons altyapısı sanırım kullanılıyor. Bu altyapı Türkiye'de daha önce kullanıldı mı? Bunun gibi nasıl örnekler var, neler yapıyor?

B.A.: Graph Commons 2011'den beri graphcommons.com 2011'den beri çalışan bir web, internette çalışan bir ağ haritalama platformu ve bilgi bankası aynı zamanda. Bu bilgi bankası insanların katkısı ile oluşuyor. Biraz wikipedia gibi siz yazdıkça oluşan bir ansiklopedi gibi düşünün ancak diagramatik yani ağılı diagramlı, görsel bir ansiklopedi gibi düşünülebilir. Yaklaşık 1500 tane kullanıcısı var şu anda ve bu kullanıcılar bin bir türlü konuda haritalar yapıyorlar.

Şu anda insanların kendi ilgi alanına göre yapılmış yüzlerce harita var Türkçe, İngilizce, ya da Portekizce, Çince. Mülksüzleştirme ağları da bu platformdan faydalanan kendine has bağımsız bir proje. Ben de içinde olduğum için bütün o teknik altyapıyı getirmiş oldum. Graph Commons üzerinde bu kadar detaylı işler yok. Popüler örneklerden vermek istersek biber gazını ele alabiliriz. Biliyorsunuz kapsüllerini topladık fotoğrafladık binlercesini gördük Türkiye'de. İşte bu gazları üreten şirketlerin müşterileri ağı. Mesela Türkiye'ye biber gazı satan bir şirket aynı zamanda Brezilya'ya da satmış, Lübnan'a da satmış, aynı zamanda Polonya'ya da satmış, bunları görebiliyorsunuz.

Büyük şehirlerdeki emniyetin hangi şirketlerden faydalandığını aslında az çok aynı şirketlerin herkese bu malzemeleri dağıttığı gibi bilgiler takip edilebiliyor. Bu bilgiyi normalde medyada ancak bir haberin kenarında. Tüm bu bilgiye toplu bir şekilde ulaşmak çok mümkün olmuyor. Biber gazı Graph Commons'ta yüzlerce örnekten sadece tanesi. Biz de Graph Commons altyapısını aynen kullandık. Hemen herkes şu anda girip Graph Commons'a üye olup kendi ilgi alanına göre harita yapmaya başlayabilir.

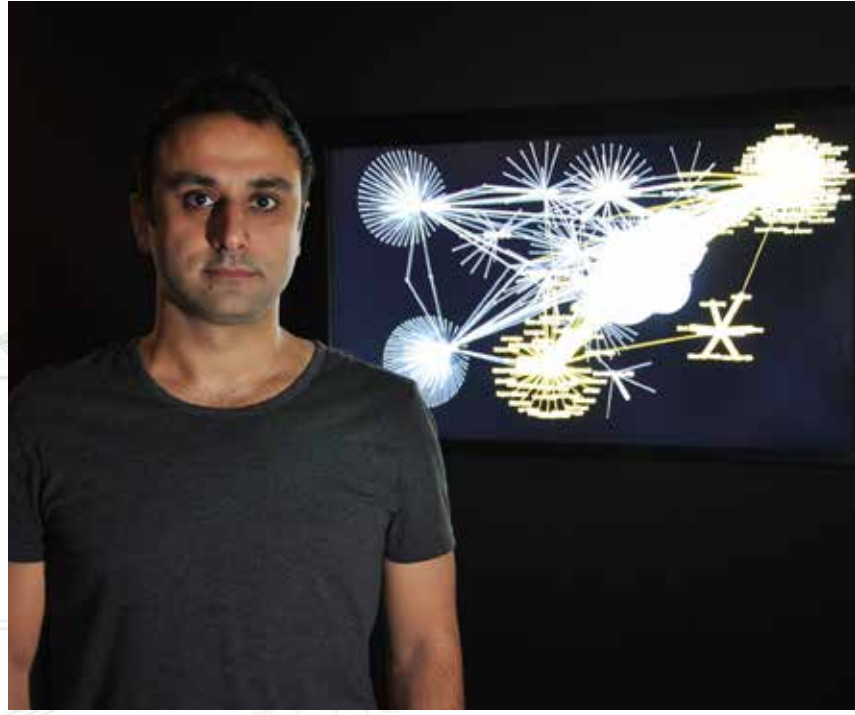
H.I.: Mülksüzleştirme ağlarının ürünleri aslında kolektif bir şekilde hazırlanıyor değil mi? Bildiğim kadarıyla katkı alınıyor. Peki, ne şekilde katkıda bulunulabiliyor bu ürünlere?

B.A.: Bu çalışma katılıma açık tabii, en başından beri bunu tekrar ediyoruz. Mesela şu anda ihtiyacımız olan bütün projelerin tek tek hangi tarihlerde başlayıp hangi tarihte bitiyorsa bittiği tarihi girmek. Bu bir iş kalemi. Ya da yine her bir projenin coğrafi haritada konumlandırılabilmesi için tek tek enlem ve boylamının bilgisinin girilmesi gerekiyor. Sonra çok sık yaptığımız bir şey var; her tür proje ortaklık vs için kaynak kontrolü yapıyoruz. Bu bizim için bir numaralı işlerden bir tanesi. Hatta kendi aramızda kaynakçı diyoruz biz bunlara.

Kaynakçılık zahmetli bir iş çünkü oturup her proje için hangi kanallarla çıkmış, alınan bilgi kaynağı medya mı devlet kurumu mu, ya da belge mi araştırıyoruz. Çünkü bulduğumuz bir belge de olabilir bu. Bilgi edinme kanununu kullanan bir belge de olabilir bu, ihale dokümanı da olabilir. Bunların hepsini derleyip toplayıp linkliyoruz ve bunları yayınlıyoruz. Böylece insanlar bu projede “nerden çıktı bu ilişki ortaya kardeşim?” diye bize geldiklerinde “linki orda kendiniz bakabilirsiniz” diyebiliriz; bu da bir iş mesela. Bir de bunun dışında daha genel işlerimiz var mesela projenin yeni gidişatı yeni sürümlerinde göreceğimiz şeyler bunlar. İmtiyazlara bakmak istiyoruz hukuki imtiyazlar.

İşte falanca kanuna göre işte ne bileyim ben işte bilmem neredeki kentsel dönüşüm projesi gerçekleşebilmiş. İşte 3. Havalimanının yapılması yine hukuki bir imtiyazdan dolayı gerçekleşebilmiş. Biliyorsunuz hukuki ve çevre düzenlemesi, emlak konusunda ve özelleştirme konusundaki kanunlar AKP iktidarında defalarca 18-20-30 defa değişmiş. Ben de çok iyi takip etmiyorum, benim uzmanlık alanım orası değil ancak aramızda avukatlar da var sosyal bilimciler de var akademisyenler de var bu konularla ilgilenen.

Ne diyelim, onların yönettiği bir şekilde ilerliyor. Katılımcılar genelde mesela böyle bir projeye gelebilir dolayısıyla hukuki bir araştırmaya girebilir mesela. Kentle hukuk arasında bir alanda çalışmaya katılabilir gibi gibi. Bunun gibi çeşit çeşit hem geniş hem çok spesifik detaylı işler oluyor. Katılımcılar da genelde gerçekten normal iletişime geçiyorlar. yüz yüze görüşerek bazen atölye yapıyoruz işte onlara gelerek, buluşma

toplantılarına geldiklerinde katılıyorlar aramıza ve bütün çalışma online internette yürüyor. Ortak paylaşım dokümanlarımız var, veri tabanlarımız var. Zaten ben de uzaktayım Türkiye’de değilim çoğu zaman. Dolayısıyla çok sık online görüşerek video konferans yaparak falan yürütüyoruz. Durum böyle yani.

H.I.: Bunların dışında sitenizde gördüğüm kadarıyla ufak katkılar da olabiliyor? Yolda görülen bir proje afişinin fotoğrafı da size gönderilebiliyor yanılmıyorsam.

B.A.: En güzel şey şu oluyor. Her inşaatın az çok bir tabelası vardır ya, işte o tabelanın fotoğrafını çekip bize göndermeniz inanılmaz değerli. Çünkü orada gerçekten özet bilgi olarak inşaatı yapan, başlangıç tarihi, yüklenici firma vb her şey var. Onlar çok önemli kaynaklar ve zaman zaman elimize bir sürü fotoğraf ulaşıyor. Yolda yürürken telefonunuzla bir tabelanın fotoğrafını çekip mülksüzleştirme@gmail adresine göndermek mesela bir iş. Bu genelde herkesin kendi mahallesinde falan az çok yaşadığı, her yerde görebileceği ve Türkiye’nin hemen her yerinden yapılabilecek bir iş.

H.I.: Türkiye’de basın özgürlüğü hakikaten çok kötü durumda. Sansürlenmiş paylaşımlar, kapatılan internet siteleri... Mülksüzleştirme ağlarının ürettiği ürünlere de baktığımız zaman karşımıza medya patronlarının aslında inşaat şirketlerine de sahip olduğunu görebiliyoruz. Bu durum

medya patronlarının ihaleleri alan taraf olmaları sebebiyle biz kamuoyu olarak bu ihalelerde neler var neler yok öğrenemiyoruz. Mülksüzleştirme ağları neler sağlıyor bize bununla ilgili?

B.A.: Tabii haklısınız aynen dediğiniz gibi. Proje bugün medya sahipleri dediğimiz zaman aslında birçok televizyon, gazete, radyo ve dergi vs gruplarının tek bir birkaç şirkette toplandığını biliyoruz görüyoruz yani az çok hepimiz bunun farkındayız. Aslında yaptığımız şey bu medya kanallarına sahip şirketlerin aynı zamanda devletten ihale alarak hangi projeleri yaptığını takip etmek. Bunun örnekleri çeşitli HES projeleri olabiliyor, çünkü bu medya şirketleri aynı zamanda inşaat şirketlerine de sahip; emlak yatırım GYO yani gayrimenkul yatırım ortaklığı gibi şeylere de sahipler. Dolayısıyla bu kanallar üzerinden birçok devler ihalesine de girmekteler. Bunun bin bir türlü olduğunu görüyoruz.

Mülksüzleştirme ağları üzerinden bunların hepsini görebilirsiniz. Bütün medyaların, ana akım medyaların hepsi, en küçüğünden tutun en büyüğüne kadar, ve o kanallara sahip olan şirketlerin yaptıkları projeler ne, hepsi şu anda arama yapıp bulabileceğiniz bilgiler. Dolayısıyla tabii ki bu bir dolaylı baskıdır. Yani düşünün şimdi ben bir medya patronuyum, bir yandan ihale alıyorum devletten, o ihale çok büyük bir ihale bu arada benim belki bütün şirketimi holdingimi çeviriyor.

Öte yandan kanallarım var basına topluma sesleniyorum ve devlet bana onu söyleme bunu söyle dediği zaman ona hayır diyemez pozisyona geliyorum çünkü o ihale tehlikeye giriyor. Onunla ilgili alacağım teşvikler azalabilir, bir sonraki alacağım ihale var belki sırada o konuda bir takım ihtimallerim azalıyor.

Sonuçta devlet, devlet değil aslında şu anki hükümet, devletin aygıtlarını kendi çıkarlarına kullanabildiği için bütün bu medya kanunları da buna uymak zorunda kalıyor. Aslında idealde olması gereken şey, bunu neredeyse bir talep gibi de söyleyebiliriz, bu çalışmadan çıkardığımız, herhangi bir medya sahibinin devlet ihalelerine girmemesi, girmemesinin yasal olarak düzenlenmesi.

Belki denetimin çok daha fazla artırılması olabilir bu belki tamamen engellenmesi olabilir. Çünkü medya dediğimiz şey çok kuvvetli bir şey. Politik ve toplumun hafızasını sürekli manipüle edebilen bir aygıt.

Dolayısıyla o güç karşısında devletle ilişkiler problematik hale gelmeye başlıyor.

H.I.: Medyada da yer almayan çok fazla iş kazası, iş cinayetleri gibi sıkıntılar da var aslında. Bunların da şeffaflığı sağlanamıyor çünkü medya patronları aynı zamanda o ihaleyi almış olan inşaat şirketinin de sahibi oluyor ve bunların da üstü bir şekilde örtülüyor. Bunun dışında bu mega projeler, bizi mülksüzleştiren mega projelerden büyük kar sağlayan firmalar kamu aktörleri ile çok yakın ilişkilere sahip. Bunları görebiliyoruz haritalarda. Çok yakın ilişkileri var bunların. Bunların para kazanması yükselmesi gibi süreçler de bunlarla çok bağlantılı. Bu konuda neler söyleyebiliriz?

B.A.: Aslında çok aşikar şeyler var. Halktan toplanan vergi sadece belli şirketlere, tekrar tekrar aynı şirketlere verilerek, onlar o inşaatları o mega projeleri yapsınlar diye, hatta çoğu anlamsız örneğin 3. Havalimanı 3. Köprü gibi, aynı zamanda şehri de yok edecek olan o projelere bu paraları aktararak, aslında halktan parayı belli gruplara aktarıyorlar sürekli. Kapitalin transferi var bir gruptan başka bir gruba, bir sınıfta başka bir sınıfa. Bu çok net ve aslında her iktidar bunu yaptı. Bu yeni bir şey değil.

Özal'dan beri, belki daha eskiden beri olan bir şey. Tahminen Mendereslerde filan da vardı muhtemelen. Hep kendi zenginlerini yarattılar. Standart. Bu konuda kitaplar filan da var yani. Bu mekanizmanın içinde yatan şeyi harita olarak gösteriyoruz biz. Bu nasıl oluyor, tam olarak işte böyle. Mesela bakın, herhangi bir proje, Cengiz Holding çok net bildiğimiz bir inşaat firması. Hem Akdeniz'den İstanbul'a kadar bir sürü elektrik dağıtım projesini yapmakta, düşünün yani Boğaziçi Elektrik'ten tutun Anadolu Yakası'nın bilmem nesine Akdeniz Elektrik filan diye gidiyor, hem de HES'leri, o elektriği üretecek olan yerleri yapmakta. Hem de bu elektriğin endüstriyel olarak kullanılacağı dev, işte 3. Havalimanı gibi yerleri yapmakta.

Ortalık çok bulanık durumda. Biz aslında bu haritalarla bunu netleştirebilmek, parmakla işaret edebilmek, bakın somut olarak bunlar oluyor yapabilmek istedik bu haritayla. Ve biz bunu devam ettireceğiz. Bu iktidar gitsin başka bir iktidar gelsin fark etmez yani, sonuçta bu bizce gerekli bir konu. Ve sivil olarak bir tür denetim yapıyoruz aslında burada.

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support Transparency

ELİG

LOKMANHEKİM • GÜRKAYNAK

Ortak Avukat Bürosu
Attorneys at Law

**Çitlenbik Sok. No: 12 Yıldız Mah.
Beşiktaş 34349 İstanbul / TÜRKİYE**

Tel: 0 212 327 17 24 Faks: 0 212 327 17 25

www.elig.com

Model Birleşmiş Milletler İstanbul Konferansında

“Türkiye’de Şeffaflık”

Bu sene beşincisi düzenlenen Model Birleşmiş Milletler İstanbul Konferansı (Model United Nations İstanbul Conference - MUNIST) 18 - 22 Temmuz’da Yeditepe Üniversitesi’nde gerçekleşti.

65 ülkeden 500 öğrencinin katıldığı konferansta, Birleşmiş Milletlerin çeşitli komitelerinin yanı sıra Uluslararası Şeffaflık Derneği ile işbirliği içerisinde “Türkiye’de Şeffaflık” konulu bir proje bazlı komite (Project-Based Committee - PBC) simülasyonu da yapıldı.

Türkiye’de son yıllarda sıkça duymakta olduğumuz Model Birleşmiş Milletler (Model United Nations - MUN), aslında Birleşmiş Milletler’in (BM) komitelerinin ve organlarının simüle edildiği konferanslar için kullanılan bir terim. Konferanslarda katılımcılar kendilerine atanan ülkelerin delegeleri rolünü üstlenerek, yerleştirildikleri komitelerin

gündem konuları hakkında tartışmalar yürütüp öneriler hazırlamaya çalışıyorlar. Her sene düzenli olarak dünyanın pek çok ülkesinde düzenlenen bu tür konferanslara pek çok üniversite ve lise öğrencileri katılım gösteriyor.

Öğrenciler bu konferanslarda, diplomatik nezaket, ikna gibi kişisel yeteneklerini geliştirirken aynı zamanda BM’nin işleyişi, uluslararası politikalar ve diplomasi hakkında da bilgi ediniyorlar. Bu açıdan bir anlamda MUN geleceğin diplomatlarını yetiştirmenin bir yolu olarak da görülmekte. MUNIST ise bu bağlamda Türkiye’de her sene gerçekleştirilen yirmiyi aşkın konferans arasında en köklü, en büyük ve en kalitelilerinden biri.

MUNIST 2014’te Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHRC), Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (UNSC)

Türkiye’de son yıllarda sıkça duymakta olduğumuz Model Birleşmiş Milletler (Model United Nations - MUN), Birleşmiş Milletler’in (BM) komitelerinin ve organlarının simule edildiği konferanslar için kullanılan bir terim.

gibi BM organlarının yanı sıra daha önce de belirtildiği gibi, “Türkiye’de Şeffaflık” konusu üzerine bir PBC simülasyonu da yapıldı. PBC, Türk MUN camiasının işbirliği sonucu ortaya çıkan, Türkiye’ye özgü, yoğun bir seminer programı. Komitenin yapısı, firmaların gençlerin taze görüşlerinden ve entellektüel heyecanlarından yararlanmak adına kimi firmaların yürüttüğü öğrenci danışmanlık projelerinden ve “think tank” kuruluşlarından ilham alınarak oluşturulmuş.

MUNIST’te ilk PBC simülasyonu 2012 yılında İstanbul LGBTT Dayanışma Derneği işbirliğinde simüle yapıldı ve “Türkiye’de LGBTT Hakları” tartışıldı. 2013’te ise MUNIST’te “Türkiye’de Kadın Hakları” ve “Türkiye’nin Çevre Politikaları” üzerine iki ayrı PBC oluşturulmuştu. Bu komitelerde katılımcılar “uzman kişi” rolünü üstlenerek konular hakkında, yine katılımcılar arasından seçilen moderatörlerin rehberliğinde, tartışmalar yürüttüler ve konferans sonunda konuyla ilgili raporlar hazırladılar.

Bu sene ise PBC, Uluslararası Şeffaflık Derneği’nin desteğiyle “Türkiye’de Şeffaflık” konusunu ele aldı. Moderatörler Sera Zafer (Bilkent Üniversitesi - Hukuk) ve

Berat Şahan Jazzar’ın (Berklee College of Music) rehberliğinde komitedeki beş farklı ülkeden gelen uzmanlar, beş günün sonunda konuyla ilgili bir rapor hazırlamayı başardılar. Komite üyeleri aynı zamanda konferansın son gününde, Uluslararası Şeffaflık Derneği Yönetim Kurulu üyelerinden Avukat Sevi Fırat’a, hazırlanan raporun sunumunu yapıp kendisine teslim ettiler.

Türkiye’de şeffaflığı artırmak adına iyileştirici çözümler sunan raporun odaklandığı alanlar genellikle sayıştay kanununda yapılan değişiklikler, torba yasaların çokluğu ve hızlı yasa yapma sürecinde yeterince bilgi edinemeyen halkın pasifliği, medya organları üzerindeki sansür baskısı ve medyanın şeffaflığın sağlanmasındaki önemi, bağımsız bir denetleyici kurumun eksikliği ve ombudsman gibi konulardı. Bu anlamda katılımcıların yorumları ve komitenin hazırladığı rapor dikkate alındığında MUNIST 2014 PBC’nin gençlere akademik bir simülasyon yaşatmanın yanı sıra onların Türkiye’de ve dünyada şeffaflık hakkında bilinçlendirilmelerine ve Türkiye’de şeffaflık konusundaki eksikliklere gençlerin dikkatini çekmek adına başarılı ve gerekli bir adım olduğu söylemek mümkün.

Bankacılık Denetleme Sisteminde Düzenlemeler

Avrupa Denetçiler Mahkemesi yayınladığı raporda; Avrupa Birliği'ndeki bankaların olası krizlere karşı dayanıklılığını ölçen stres testlerinin uygulayıcısı bankacılık denetleme kurumunun, bu sınamayı başarıyla gerçekleştirebilmek için gerekli personel ve yetkiden mahrum olduğunu belirtti.

EBA: Avrupa Bankacılık Otoritesi

Bağımsız bir Avrupa Birliği Kurumu olan Avrupa Bankacılık Otoritesi (EBA), Avrupa bankacılık sektöründe düzenleme ve danışmanlık hizmeti veriyor. Avrupa Mali Denetim Sistemi'ne (ESFS) bağlı olarak Avrupa Komisyonu tarafından mali krizin etkilerini azaltma amacıyla 2011 yılının başında kurulan üç denetim kuruluşundan biri olan Avrupa Bankacılık

Otoritesi, kurulduğu yıl sektörü mali krizlerin etkilerinden kurtarıp istikrara kavuşturmak için stres testleri uygulamasına başladı. Bu testler 2009 yılından beri EBA'nın öncü kuruluşu olan Avrupa Bankacılık Denetçileri Komitesi'nin sorumluluğunda idi. Dünyada giderek yaygınlaşan stres testleri, finansal otoriteler veya ülkelerin merkez bankalarının uygulanan, finansal sistemin istikrarını ve bankaların olası risklere karşı dayanıklılığını ölçen uygulamalar olarak biliniyor.

Avrupa Bankacılık Denetimi'nin Şekillenışı - EBA ve Değişen Kapsamı Raporu

Avrupa Denetçiler Mahkemesi'nin (ECA) bu yıl içerisinde yayınlanan 'Avrupa Bankacılık Denetimi'nin Şekillenışı – EBA ve Değişen

Hazırlayan: Burcu Boy
Uluslararası Şeffaflık Derneği Gönüllüsü

Kapsamı” başlıklı özel raporda ‘EBA, stres testi uygulamasının güvenilirliğini sağlamak için ne gereken personele, ne de gereken yetkiye sahip değildi’ denildi.

Raporda, testlerin bankaları testte başarılı olmak için sermaye rezervlerini güçlendirme konusunda faydalı olmasına rağmen bankaların varlık tahvillerinin kalitesinin ölçülemezinden dolayı bu faydanın sınırlı olduğu belirtildi.

Avrupa Komisyonu Değerlendirmesi

Avrupa Komisyonu’nun ESFS’yi değerlendirme ve ulaştığı bulguları rapor halinde Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi’ne sunması gerekiyor. Avrupa Bankacılık Otoritesi (EBA), ESFS’nin parçalarından biri olarak değerlendirilirken, Avrupa Denetçiler Mahkemesi’nin raporunun göz önünde bulundurulması gerektiğini vurguladı. EBA’nın görevi bankacılık sektöründe var olan riskleri tespit etmek ve ilgili düzenlemelerin AB içerisinde kabul görmesini sağlamak iken Denetçiler Mahkemesi’nin raporunda iddia edildiği üzere EBA’nın gerekli uyumu işleme koymak için kararlarını kabullendirme veya ulusal düzenleme kuruluşları arasındaki çatışmaları çözüme kavuşturma yetkisi bulunmuyor.

EBA’nın Rapor Hakkında Değerlendirmesi

EBA’nın Avrupa Denetçiler Mahkemesi’nin raporuna ilişkin açıklaması şu şekilde kayda geçti:

“Avrupa Bankacılık Otoritesi, Ortak Pazar için daha güçlü düzenleme standartları oluşturarak, Avrupalı bankalara sermayelerini güçlendirmeleri ve bilançolarını temizlemeleri için sürekli baskıda bulunarak finans krizinin ortaya çıkardığı sorunların çözümüne olumlu katkıda bulunduğu inanmaktadır.

Rapor doğru bir şekilde EBA’nın hem sahip olduğu kaynaklar, hem de görevlerinin hukuki temeli açısından bazı kısıtlamalarla karşılaştığına ışık tutmaktadır. Kaynaklarının daha belirgin bir şekilde artırılmasının yanı sıra rol

ve sorumluluklarının daha net hale getirilmesi EBA’nın, özellikle denetim uyumu ve tüketicilerin korunması alanındaki hizmetlerini geliştirmesini sağlayacaktır.”

Avrupa Merkez Bankası Denetçiliği

Euro bölgesindeki bankaları denetleme görevi 2014 sonbaharı itibarıyla Avrupa Merkez Bankası’nda (ECM) olacak. ECB, ulusal düzenleme kuruluşları ile Ortak Denetim Mekanizması çerçevesinde işbirliğinde bulunacak.

Raporda bu alanda, Avrupa Merkez Bankası (ECB), Avrupa Bankacılık Otoritesi (EBA) ve ulusal düzenleme kurumlarının rollerinin karıştırılma ihtimaline karşı yasal düzenlemeler ve yazılı sözleşmelerle konunun açığa kavuşturulması ve özellikle geçiş döneminde kurumlar arası bilgi paylaşımının düzene sokulması gerektiğini belirtiyor.

Avrupa Komisyonu’nun iç pazardan sorumlu üyesi Micheal Barnier, yeni düzenlemelerin EBA’nın işleyişini etkileyeceğini ancak EBA’nın varlığı ile ilgili bir şüpheye düşülmemesi gerektiğini vurguladı.

Kaynakça

<http://www.akademiogretim.com.tr/makale.php?islem=detay&makaleid=66>

<http://www.eba.europa.eu/about-us>

http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR14_05/SR14_05_EN.pdf

<http://www.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/evrimbese.pdf>

Şeffaf Bir Dünya İçin Genç Hareket: Yolsuzlukla Mücadelede Gençler

Hazırlayan: Özlem Yıldız

Uluslararası Şeffaflık Derneği Gönüllüsü

Birleşmiş Milletler tarafından 2000 yılında başlatılan Uluslararası Gençlik Günü, bu yıl da 12 Ağustos'ta kutlandı. Tüm dünyada gençleri ilgilendiren sorunlara çeşitli etkinliklerle dikkat çekilen bu günü fırsat bilerek, yolsuzlukla mücadele, şeffaflık ve dürüstlük konularında gençlerin rolünü ele alıyoruz.

Uluslararası Şeffaflık Örgütü, yolsuzluğu "verilen gücü kişisel çıkarlar uğruna kötüye kullanmak" olarak tanımlıyor. Dürüstlük ise "kişi ve kurumlar tarafından kabul edilmiş, yolsuzluğa engel olacak ahlaki ve etik ilkelerle uyumlu davranış ve eylemlerde bulunmak" olarak tanımlanmış. Peki gençler bu konuda ne düşünüyor? Onlara göre dürüstlük nedir? Yolsuzluk nedir? Dürüst insan nasıl olunur?

Hayatta dürüst olmak mı zengin olmak mı daha önemlidir? Zengin olmak uğruna dürüstlükten vazgeçilebilir mi? Gençler, yolsuzluğa karşı çıkmaya gönüllü mü? Fiji, Endonezya, Güney Kore ve Sri Lanka'da yapılan anketler, bu sorulara cevap arıyor. Bu dört Asya Pasifik ülkesinin ortak yönü ise, her birinin büyüyen bir genç nüfusa sahip olması, tıpkı Türkiye gibi.

Araştırma önemli bir çelişkiye dikkat çekiyor: Ankete katılan 15-30 yaş arası gençler, dürüstlük konusunda çok umutlu değil. Başarılı olabilmek için dürüstlük ilkelerinden taviz vermek zorunda kalacaklarına, başka türlü kazanmanın mümkün olmadığına inanmışlar. Çıkarları için yolsuzluğa başvurabileceklerini söylüyorlar. Ancak yine gençler, adil, şeffaf ve dürüst bir dünyada yaşamının hayalini kuruyor. Bu nedenle, yolsuzluğu ihbar etmeye, açığa çıkarmaya ve yolsuzluklara karşı eyleme geçmeye

gönüllüler. Anketin sonuçlarından ana başlıklar şöyle:

- Tüm ülkelerde ankete katılan gençlerin %30'undan fazlası, son 12 ay içinde, polis veya sağlık servislerinde, bir belge, izin veya iş başvurusunda, bir sınavda, ya da işyerinde yolsuzluğu deneyimlemiş.
- Gençlerin %80'inden fazlası dürüst bir insanın yalan söylemeyeceğine, %75'inden fazlası ise kanunları çiğnemeyeceğine inanıyor.
- Gençlerin neredeyse dörtte üçü kişisel çıkarları için yolsuzluğa karışabileceğini söylüyor: Ortalama %72, bir işe ya da okula girebilmek için akraba yardımını kabul edebileceğini ifade ediyor.
- Gençlerin üçte biri hile yapmanın başarı ihtimalini arttırdığını düşünüyor.
- Gençlerin önemli bir kısmı, hediye vermeyi yolsuzlukla ilişkilendirmiyor. Fiji,

Endonezya ve Sri Lanka'dan ankete katılan gençlerin %30'u, Güney Kore'dekilerin ise %72'si kamu görevlilerine hediye ve az miktarda para vermeyi yolsuzluk olarak görmüyor.

- Yolsuzlukla baş etme ve seslerinin duyulup duyulmayacağı konusundaki endişelerine rağmen, gençlerin %50'sinden fazlası, yolsuzluğa karşı seslerini çıkaracaklarını bildiriyor.
- Gençlerin %80'inden fazlası, gençliğin yolsuzluğa karşı eyleme geçebileceğine inanıyor. Yolsuzlukla mücadelede ve dürüstlüğün inşasında gençlerin -bazen daha kapsamlı, bazense daha sınırlı- rol oynayabileceğini öngörüyorlar.

Sonuçlardan anlaşılacağı gibi, bu dört ülkede gençlerin ortak hayali daha dürüst bir dünyada yaşamakken, çoğu içinde buldukları dünyanın kurallarına ayak uydurmak zorunda kalacağını düşündüğünden dürüst kalacağına inanmıyor. Ancak umut veren şu ki, önemli bir çoğunluk, bu kuralları gençlerin, yani kendilerinin değiştirebileceğini düşünüyor. Kısacası, gelecekte dürüstlükten taviz vermemek için bugün yolsuzlukla mücadele edilirse sonuç alınabileceğine inançları var.

Bu inanca sahip gençlerden bir gruba Endonezya'da rastlıyoruz. Okullarında yolsuzluk yapıldığından şüphelenen gençler, Save Our School (Okulumuzu Kurtarın) adlı bir kampanya düzenleyerek gerçeklerin ortaya çıkmasını, sorumluların ise cezalandırılmasını sağlamışlar. Lisenin fonundan harcanan 750 milyon Endonezya Rupisiyle (yaklaşık 140 bin Türk Lirası) kurulduğu kaydedilen multimedya odasının aslında var olmadığını bilen öğrenciler, bu paranın yönetim tarafından kötüye kullanıldığını ortaya çıkarmış. Bunun için mücadele verirken, okuldan gelen tehditlere ve ailelerinin kaygılarına kulak asmamış ve kararlılıkla çalışmışlar. Sonunda, medyada da yer bularak paranın okul fonuna iadesini ve sorumlu okul yöneticilerinin görevden alınmasını sağlamışlar. Kampanyayı örgütleyen öğrenci Darmawan Bakrie "Aldığım risklere değdi" diyor. "Her şey açığa çıktığında, umduğumuz değişimlerin gerçekleşeceğini biliyordum." Grup liseden mezun olmuş ama yolsuzlukla mücadelesine devam ediyor. Kampanyadan bir diğer öğrenci, Rio, diğer gençleri de

bu mücadeleye çağırıyor ve soruyor: “Biz değilsek, kim? Bizim nesil değilse, hangi nesil?”

Yolsuzluk karşıtı bilinç uyandırmada da gençlerin katkısı önemli. Hem yaşlılarını hem de büyüklerini etkileyebilecek yaratıcılığa ve enerjiye sahipler. Sayfalarca uzunluktaki konuşmalarla anlatılabilecek konuları mizahı kullanarak kolayca geniş kitlelere yayabilirler. Teknolojinin birleştirici özelliğinden en verimli biçimde faydalanabilirler. Sanatta deneysel ve cesur olabilirler. Bunlar gibi birçok özelliğe sahip gençler, bu özelliklerini yolsuzluğa karşı bilinç uyandırmada etkili kullanarak başarılı sonuçlar alabiliyorlar. Örneğin, Paraguay'daki 15-26 yaş aralığında gençlerden oluşan Genç Değişim Hareketi. Bu grup, gençlerin yolsuzluk karşıtı bilinçlendirilmesi

Urgentes (Hızlı Sözler) adlı bir gençlik projesi müzik, dans ve tiyatro aracılığıyla yolsuzluk karşıtı bilinç uyandırmaya çalışıyor. 2012 yılının Yolsuzlukla Mücadele Gününde Kazablanka sokaklarında yolsuzluğun bitirilmesi adına dans edip bir piyes sahneye koydular. Ardından, organizasyonu düzenleyen Uluslararası Şeffaflık Örgütü Fas tarafından bir basın toplantısı düzenlenerek başbakana açık mektup okundu. Mektupta ülkenin yolsuzluk karşıtı stratejisinin yolsuzluğa karışan resmi görevlilerin cezasız bırakılmamasını sağlayacak şekilde gözden geçirilmesi önerildi. Ayrıca devlete, sivil toplumu ve özel sektörü yolsuzlukla mücadeleye teşvik etme çağrısında bulunuldu.

Örnekleri çoğaltmak mümkün. Peki bu örnekleri takip etmek isteyen gençler neler

için girişimlerde bulunuyor. 2012'de Şeffaflık Konuşmaları Projesini yürüttüler. Bu proje Paraguay'da üç şehirden lise öğrenci liderleri için atölyeler içeriyordu. 90'dan fazla üniversiteden 4000'den fazla öğrenciyi barındıran Tayland Yolsuzluk Karşıtı Gençlik Ağı, bir diğer örnek. Dünya Ekonomik Forumu tarafından “İyilik için Yaratıcılık”ta en iyi uygulama olarak tanınan grup, 9 Aralık 2012 Uluslararası Yolsuzlukla Mücadele Gününde Bangkok'ta 2000 öğrencinin katıldığı bir yürüyüşle konuya dikkat çekti. Afgan genci Tariq Eqtidari ise yolsuzluğa karşı sporu kullanıyor. Kabil'de gençlerin katıldığı bir maraton düzenledi. 500 genç kız ve erkek “Rüşvet vermeyin, rüşvet almayın.” demek için koştu. Tariq Eqtidari, kampanyasıyla yerel radyoların da ilgisini çekerek daha geniş bir kitleye mesajı ulaştırdı. Fas'ta ise Paroles

yapabilir? Yapılan yolsuzlukların cezasız kalmamasını sağlamak ve yeni yolsuzlukların önlenmesi için toplumda farkındalık yaratmak adına hangi yollar izlenebilir? Uluslararası Şeffaflık Örgütü, Uluslararası Gençlik Gününde genç aktivistlere yönelik bir Yolsuzlukla Mücadele Kiti yayınladı. Bu kit, yolsuzluk karşıtı fikirleri eyleme dökmek için adım adım anlatılmış 15 farklı yöntem içeriyor. Her yöntem için sebepler, sırasıyla atılacak adımlar, dikkatli olunması gereken noktalar ve dünyadan uygulanmış örnekler veriyor. Uluslararası Şeffaflık Örgütünün gençlere önerilerinden bazıları şunlar:

“Parayı takip et”. Vatandaşlar devletlerden hizmet bekler, ve bu beklentinin gerçekleştirilebilmesi için vergi öder. Peki vergiler harcanması gerektiği gibi harcanıyor

mu? Bunu kontrol etmek elimizde. İyi bir ekiple birlikte, harcamalarla ilgili bilgi toplayarak elde edilen sonuçları kamuoyuyla paylaşmak iyi bir başlangıç olabilir.

“Materyalleri say”. Okullarda ve üniversitelerde, eğitim için ayrılmış fonun harcamalarını kontrol etmek için, öğrenci ve velilerin inisiyatif alması gerekebilir. Filipinlerde okul kitaplarını sayan 1 milyon öğrencinin yaptığı gibi.

“Vatandaş karneleri”, bir diğer yöntem. Vatandaşların aldıkları hizmetlerin kalitesiyle ilgili düşüncelerini içeren bu kartlar bir araya geldiğinde önemli bir geri bildirim aracı oluşturuyor. Bunun için bir konu seçip hedef kitlesi belirledikten sonra o kitleye yöneltilen sorulardan oluşan bir anket düzenlenerek hazırlık yapılabilir.

ve sponsor sağlanabilirse toplumsal sorunların ve çözümlerinin dile getirilmesi için çekici bir ortam oluşturulabilir. Oyun sonrası seyircilerle bir tartışma ortamı yaratılarak bilgi ve tecrübe paylaşımı sağlanabilir.

“Sıfır rüşvet”. Hindistan’da başlayan “sıfır rupi” uygulaması örnek alınabilir. Birisi sizden rüşvet istediğinde, kağıt paraya benzeyen ama aslında üzerinde yolsuzluk karşıtı mesajlar yazılı olan “banknot”lar veriyorsunuz.

Karikatürler, Masa oyunları, Spor, Gençlik grupları, Dürüstlük kampları, Protestolar, Dilekçeler, Seçim vaatlerinin takibi, Kitleleri kaynak edinme Uluslararası Şeffaflık Örgütünün önerdiği diğer yöntemler.

Gençler, dünyanın vârisleri. Yolsuzlukla mücadelenin, onlarsız başarılı olmasını

“Teknolojik çözümler”. Belli bir konuda karşılaşılan yolsuzlukların ihbar edildiği interaktif bir internet sitesi geliştirilebilir. Örneğin, Hindistan’daki “I paid a bribe” (www.ipaidabribe.com) sitesi, yolsuzlukla karşılaşan vatandaşlardan 2 yılda 22.500 ihbar aldı ve bazıları yolsuzluk yapanların tutuklanmasıyla sonuçlandı.

“Tiyatro ve drama” aracılığıyla da insanlara ulaşmak mümkün. Sağlam bir ekip çalışması

beklemek zor. Daha dürüst bir dünyada yaşayabilme ihtimalimiz, gençlerin dürüstlüğe verdiği önemle ve yolsuzlukla mücadele için eyleme geçme kararlılıklarıyla doğru orantılı. Tüm bu örnekler ve izlenebilecek yöntemlerin yanında, ilk adımı atıracak olan belki de sadece bir sorunun zihinlerde belirmesi.

Endonezyalı öğrenci Rio’nun sorduğu soru: **“Biz değilsek, kim?”**

Kaynakça

Asia Pasific Youth: Integrity Crisis. (2014). Victoria Jennett, Anna Thayenthal. Transparency International.

Anti-Corruption Kit: 15 Ideas for Young Activists. (2014). Yvonne Goudie, Stephanie Burnett, Anna Thayenthal. Transparency International.

If Not Us, Then Who? Transparency International. 26 Ağustos 2014’te http://www.transparency.org/news/story/if_not_us_then_who linkinden alındı.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL

Derleyen: Özlem Yıldız
Uluslararası Şeffaflık Derneği Gönüllüsü

100'den fazla ülkede etkinlik gösteren Uluslararası Şeffaflık Örgütü, çeşitli yöntemlerle yolsuzlukla mücadele ve yolsuzluğa karşı bilinçlendirmeye devam ediyor. Bu yöntemler yürüyüş düzenlemekten drama gösterimine, kampanyalardan bilgilendirici programlara, dikkat çekici ve yaratıcı etkinlikler içeriyor. İşte bunlardan bazıları:

- Uluslararası Şeffaflık Örgütü, Kamboçya'daki yolsuzluk karşıtı hukukî danışmanlık merkezi hakkında bilgilendirici bir kampanya düzenledi.
- Senegal'de çocuklar, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün dürüstlük için düzenlediği yürüyüşe katıldı.
- Uluslararası Şeffaflık Örgütü Yemen, emniyet teşkilatında rüşvetin riskleri hakkında bir kampanya düzenledi.
- Uluslararası Şeffaflık Örgütü Bangladeş, Dhaka Tıp Fakültesi Hastanesinde bilgiye erişim inisiyatifi düzenledi. Bir yıllık programdan 10.000 hasta faydalandı. Bu hastaların yarısı kadındı.
- Brezilya'nın en yoksul ve kurak eyaletlerinden biri olan Piauí'de, halka su sağlanması için verilen federal fonların kötüye kullanılmasını protesto eden yolsuzluk karşıtı bir yürüyüş düzenlendi.
- Uluslararası Şeffaflık Örgütü Macaristan, gençliği yolsuzluğa karşı bilgilendirmek ve harekete geçirmek için bir program düzenledi. Eğitimde genç gönüllüler yardımcı oldu.
- Uluslararası Şeffaflık Örgütü, 2013'te Litvanya'daki "dürüstlük okulu"nda farklı ülkelerden 120 genci ağırladı. Öğrenciler, genç profesyoneller ve yolsuzluk karşıtı uzmanlar, ülkelerinde şeffaflığın artırılması için yollar bulmak üzere bir araya geldi.
- Uluslararası Şeffaflık Örgütü Fas'ın sanat projesi dahilinde beş şehir gezen sanat kafesi, yolsuzlukla mücadele mesajını Tekvando yaparak ulaştırdı.
- Uluslararası Şeffaflık Örgütü, Nepal'de bir drama sahneye koydu. Bağış kampanyalarında yoksul Nepallilerin daha fazla para toplamak amacıyla kullanılmasına ve toplanan parayla onların durumlarının iyileştirilmesi adına hiçbir şey yapılmamasına dikkat çekildi.
- Trinidad Tobago'da 2013 Yolsuzlukla Mücadele Gününde hükümetin yolsuzluklarına karşı çıkan genç bir memur ile ilgili performanslar gösterildi. Yönetim tarafından kötülenen ve haksızlığa uğrayan memur, 1972'de 42 yaşında ölmüştü.

Şeffaflığı destekliyoruz

We support transparency

GlaxoSmithKline

Farklılıklarımızla birlikte özgürce yaşadığımız, haklarımızın güvence altında olduğunu bildiğimiz, adaletin eşit dağıtıldığından emin olduğumuz, yönetimin bize hesap vereceğine inandığımız bir Türkiye için;

Denge ve denetleme şart!

Yasalar halkın talep ve gereksinimlerini temel almalı,
Yasama, yürütme ve yargı birbirinden ayrı ve bağımsız olmalı,
Yasama, yürütme ve yargının hiçbiri diğerinden daha güçlü olmamalı,
Halk ve sivil toplum örgütleri, karar verme süreçlerine etkin bir şekilde katılmalı ve yönetimden hesap sormalı,
Yönetim, şeffaf olmalı ve halka hesap vermeli,
Siyasi partiler, kendi içlerinde demokratik olmalı ve siyasete katılımı özendirmeli,
Temsiliyeti sağlayacak bir seçim sistemi olmalı.

Güçlü bir denge ve denetleme sistemi ile evrensel hak ve özgürlüklerin garanti altına alınmasını istiyoruz.

Güçlü Bir Denge ve Denetleme Sistemi olduğunda toplumsal adaletin sağlandığı, yönetimin hesap verdiği, hak ve özgürlüklerin garanti altına alındığı çoğulcu bir Türkiye'de yaşayacağız.

Yürütmenin uygulamalarının insan haklarına uygunluğunu denetleyen bir meclisimiz olacak.

Meclis ve yürütmenin uygulama ve kararlarının evrensel hak ve özgürlüklere aykırı olmasını engelleyecek bağımsız ve tarafsız bir yargıya sahip olacağız.

Bağımsız ve tarafsız bir yargı ile daha adil bir Türkiye'de yaşayacağız.

Yurttaşlar ve sivil toplum örgütleri olarak karar verme süreçlerine etkin bir şekilde katılıp, yürütmeden hesap sorabileceğiz.

Demokratik siyasi partiler aracılığıyla farklı görüşlerimizi özgürce seslendirerek kararların katılımcı bir şekilde alınmasını sağlayacağız.

Temsiliyeti sağlayan bir seçim sistemi ile yasalarımız bir gruba değil, hepimize hizmet edecek.